47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 721 Կ. ՊՈԼԻՍ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 6/19 1903 ՇԱԲԱԹ 27 ԶԷՄԱԶԻԼ ԱԽԻՐ 1321 — 6 ԷՅԼՈՒԼ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԾԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պասաճ Ալի Մատտէօ, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԴԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ازمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوهانسی فریدجه
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ԴԱՏԱՐԿ ԳԼՈՒԽ ԼԵՑՈՒՆ ՔՍԱԿ

Ամէն օր կը հանդիպինք մէկէ աւելի անձերու, որոնք թէեւ համալսարանական կրթութիւն չեն ստացած, թէեւ գաղափար չունին փիլիսոփայութեան վրայ, թէեւ տող մը բան չեն կարդացած Աւետարանի Տնտեսագիտութենէն և ոչ իսկ յօդուած մը, գողարիկ բանաստեղծութիւն մը կամ յուշիկ նորավէպ մը գրած են, բայց ոսկիներու հետ կը խաղան և եթէ ունէ հասարակ թուղթի վրայ իրենց կոչտ գրերով՝ ու տառասխալներով լեցուն չարադրութիւնով երկտող մը գրեն, դիւթական զօրութիւնով մը անմիջապէս դրամի կը վերածուի ա՛ն։

Ի՞նչ է արդեօք այս հակասական երեւոյթին պատճառը։ Ի՞նչպէս կրնայ արատութիւն դիտել մէկը՝ որ այդչափ յատարկ գլուխ մը կը կրէ։

Ասոր պիտի չկրնան մեկնութիւն տալ մեր նորահասները, որոնք նախանձելի ապագայ մը ու փայլուն ապագրեղ մը գրաւելու յոյսով տարիներով պիրա կը հաստնեն դպրոցներու մէջ, գին ուտեր, չեն հաղթիր՝ զրքի կը յատկացնեն իրենց օրապահիկին փոխարէքը. անօթի ծարաւ գիշերներ կը լուսցնեն ճրագին առջև ու մաթեմատիքական խնդիր մը լուծելու համար չարաթներով կը տառապին։

Արդէն ուրիշ կերպ ալ չէին կրնար վարուիլ, քանի որ կեանքի բուռն պայքարին մէջ յաղթելու և հաղարաւոր մրցակիցներու ձեռքէն գործ խլելով իրենց հետեւած ճիւղին մէջ դիրք մը դրաւելու համար՝ պարտաւորուած են բազմակողմանի հմտութիւններով պէնել իրենց գլուխը։ Եւ իրականութեան մէջ երբ իրենց այսքան լեցուն գլխով ու բեղուն մաքով շատ անգամ անյաղողութեան կը դատապարտուին, բնական է որ չուարած մնան, հազիւ թուաբանական չորս գործողութիւն մը կատարել գիտցող դատարկ գլուխ անձնց առևտրական մեծամեծ գործեր կատարելն ու աշխարհի հիացում առթելը տեսնելով։

Զարմանալու գլխաւոր պատճառ մը չկայ սակայն ասոր մէջ, քանի որ դպրոցական դասերով լեցուած գլուխը չէ մինակ որ հմուտ կրնայ սեպուիլ, կայ հմտութիւններու անսպառ չարք մը որ դպրոցէն դուրս, գործական կեանքին մէջ կը սովրուի և այն ուսումէ զուրկ անձերը որոնք ուսեալներու կարիքով անօթի մնալու պիտի դատապարտուէին, իրենց ամբողջ ճիգը փորձառական հմտութեան վրայ թափելով կատարելագէս իրագործած են զայն ու անոր շնորհիւ նախանձելի գործեր կը կառավարեն։

Մարդիկ կան որ նոյն իսկ կարդալ գրել չեն գիտեր, բայց իրենց ամբողջ ոյժը գլխուն մէջ կեդրոնացուցած՝ նախանձելի յիշողութեան մը շնորհիւ կ'առնեն կը ծախեն, ամէնէն կնճռոտ հաշիւներուն մէջէն կ'ելլեն և օր մ'ալ հինգ փարայի պահանջ մը չեն մոռնար։

Ասիկայ արդարեւ զարմանալի է, բայց իրողութիւն է և յաճախ ուսեալները չեն որ յաջողած ըլլան իրենց քսակները լեցնելու։

Արաբական առած մը կ'ըսէ թէ՝ օտարութեան մէջ գրամ չհան հարուստ անձնաւորութիւն մը պարկ մը ոսկի ունէր. զոր ուղտին բեռցուց և դիմացի կողմը հաւասարակշռելու համար պարկ մ'ալ քար բեռցուց և այսպէս ճամբայ ինկաւ իր ծննդավայրը վերադառնալու։ Ճամբան ուսեալ, խելօք անձնաւորութեան մը հանդիպեցաւ, որ ուղտին վրայ բեռցուած ոսկին ու անոր դիմացի քարերը տեսնելով հարցուց թէ, ինչո՞ւ համար սանկ ըրած է։

—Անոր համար որ, պատասխանեց ճամբորդը, հազիւ կրցայ պարկ մը ոսկի շահիլ զոր հաւասարակշռելու համար դիմացն ալ քար լեցնել ստիպուեցայ ու այնպէս բեռցուցի։

—Այդչափ պարզ բան մը ինչպէս չկրցաք խորհիլ, ըսաւ ուսումնականը, փոխանակ քար բեռցնելու և խեղճ ուղտը աւելորդ բեռի մը ենթարկելու, աւելի տրամաբանական չէ՞ր ըլլար որ ոսկին երկու մասի բաժնէիր ու կէսը ուղտին մէկ կողմը ու կէսն ալ միւս կողմը բեռցնէիր։

Այս արդար խրատին վրայ հիացաւ ճամբորդը ու անմիջապէս ուղտը չոքեցնելով քարերը նետեց և ոսկին երկու պարկերու բաժնելով ուղտին բեռցուց ու ճամբայ ինկաւ։ Քառասուն յիսուն քայլ առնելէ ետք, խորհեցաւ որ այսչափ հանճարաւոր մարդ մը իր խելքին չնորհիւ արդեօք քանի՞ ուղտի բեռ ոսկի գիշած է։ Երթալով հետաքրքրութիւնը աւելցաւ և չկրնալով ինքզինք զսպել սկսաւ բարձր ձայնով պոռալ գիտունին ետեւէն, որ երբ քովը եկաւ։

—Ներեցէք պարոն, հարցուց, դուք որ այսչափ ուսեալ ու խելացի էք, արդեօք քանի՞ ուղտի բեռ ոսկի ունիք։

—Ոսկի մը իսկ չունիմ, պատասխանեց խրատուն վշտահար դէմքով մը, և նոյն իսկ կը խորհիմ թէ ինչպէս պիտի ապրիմ երբ քաղաք հասնիմ։

Ուզեցորը կրկին չոքեցուց ուղտը, բեռները վար առաւ ու առաջուան պէս մէկ կողմը ոսկի միւս կողմը քար լեցնելէ ետք, խրատուին դառնալով,

—Ես իմ այս խելքովս ուղտի մը բեռ ըլլալու չափ ոսկի շահած եմ, ըսաւ, չնորհակալ եմ, պէտք չունիմ քու խրատիդ որ չկրնար ապրուստ մը իսկ հայթայթել քեզ։

Այս հնաբոյր առածը թէեւ միջնադարեան կը թուի, բայց ճշմարտութենէ զրկած կրնայ սեպուիլ, ազատում չի կայ անոր ձեռքէն, ուշ կամ կանուխ գործը կը լինցնէ քեռայրիդ։

—Աս մարդը իրաւ խենթ է եղեր, բացագանչեց վրացին հեռագնեռ աւելցընելով բարկութեան սասար, ժամանակին ի՞նչպէս եղեր է որ լեզուներուն խաբուեր քոյրս կնութեան տուեր եմ, տե՛ս, տես սըոր խզիկի ձեւերը տե՛ս, կարծես տասնութը տարեկան պատանի մ'է, գլխուն եղեւէյնները, իրանին դիւրադեղութիւնները տե՛ս. դոնէ ճերմակ մազերէդ ամչցիր չուն չանորդի, չէ՞, Աստուած վկայ ես ձեռքովս պիտի սատկեցնեմ որ վրէժս լուծեմ, ուրիշ կերպով չեմ կրնար հանգիստ ընել։

Շաւարշի ալ փնտռածը այս էր արդէն։ Վասան էր որ տիկին Շարամովը կնութեան առնելէ ետք՝ բնականաբար իր ա՛լ գլխուն փորձանք պիտի ըլլար Վրացին, ուստի կը փափագէր որ երկուքն ալ միեւնոյն օրը մէկ հարուածով իրարու ետեւէ վերնային մէջ տեղէն՝ այն ատեն իր գործը կը դիւրանար, անոք անպայման կը մնար դեռատի կինը եւ քանի որ ինքն ալ գեղեցիկ, ուսեալ, երիտասարդ էր և մանաւանդ քիչ չատ տեղեակ էր Շարամովի գործերուն, չուտով կրնար գրաւել գեղանի կինը ու անոր հետ ամուսնանալ։ Վրացին եթէ հրապարակաւ գտած կրնայ սեղուիլ, ազատում չի կայ անոր ձեռքէն, ուշ կամ կանուխ գործը կը լինցնէ քեռայրիդ։

—Ես մարդը իրաւ խենթ է եղեր, բացագանչեց վրացին հեռագնեռ աւելցընելով բարկութեան սասար, ժամանակին ի՞նչպէս եղեր է որ լեզուներուն խաբուեր քոյրս կնութեան տուեր եմ, տե՛ս, տես սըոր խզիկի ձեւերը տե՛ս, կարծես տասնութը տարեկան պատանի մ'է, գլխուն եղեւէյնները, իրանին դիւրադեղութիւնները տե՛ս. դոնէ ճերմակ մազերէդ ամչցիր չուն չանորդի, չէ՞, Աստուած վկայ ես ձեռքովս պիտի սատկեցնեմ որ վրէժս լուծեմ, ուրիշ կերպով չեմ կրնար հանգիստ ընել։

Շաւարշի ալ փնտռածը այս էր արդէն։ Վասան էր որ տիկին Շարամովը կնութեան առնելէ ետք՝ բնականաբար իր ա՛լ գլխուն փորձանք պիտի ըլլար Վրացին, ուստի կը փափագէր որ երկուքն ալ միեւնոյն օրը մէկ հարուածով իրարու ետեւէ վերնային մէջ տեղէն՝ այն ատեն իր գործը կը դիւրանար, անոք անպայման կը մնար դեռատի կինը եւ քանի որ ինքն ալ գեղեցիկ, ուսեալ, երիտասարդ էր և մանաւանդ քիչ չատ տեղեակ էր Շարամովի գործերուն, չուտով կրնար գրաւել գեղանի կինը ու անոր հետ ամուսնանալ։ Վրացին եթէ հրապարակաւ սպանէր Շարամովը՝ երկար տարիներու բերդարգելութեան դատապարտուելով թէեւ մասամբ դիւրացուցած կ'ըլլար Շաւարշի գործը, բայց վերջապէս հարցաքննութիւններու ժամանակ անհարկի խոստովանութիւններ ընելով կրնար անոր անուն ալ խառնել ոճրին, ինչ որ անմնամեծ սոսկում կ'ազդէր երիտասարդին։ Այս ծածկուած սրիկային սկզբունքն էր ամէն չարիք գործել բայց միշտ քօղի տակ և առանց ընկերի, հետեւաբար կ'սպասէր այնպիսի անակնկալ առիթի մը ուր Վրացին ու Շարամովը իրարու դէմ հանելով երկուքն ալ սպանել՝ տար իրարու, և ինքը բոլորովին չէզոք մնար։ Միւս կողմէ մասամ՝ Ա՝Ամօրիօէն վրէժ լուծելու մարմնոյն ալ օր աւուր կը սասկանար իր մէջ, թէեւ հիմակուընէ չէր գիտեր թէ ինչ միջոցներու պիտի դիմէր, բայց վերջապէս երեսուն հազար ոսկին ցաւը դեռ չէր եղած սրսէն ու յաւիտեան ալ չէր կրնար ելլել։ Աւազակութիւն իր դէմ ցոյց տուած անասարբերութիւնն ու Բարիզի մէջ առած ազնուական կնոջ հուլերը մանաւանդ ա՛լ աւելի կը գրգռէին զայրոյթը Շաւարշի որ յարմար առիթի կ'սպասէր թէ՝ ինքզինք անառակութիւնն ցուցնելու և թէ դոնէ գողցուցած գոհարեղէններուն մէկ մասը ետ առնելու։

Հիմա երբ Շարամովը տիկին տ'Ամօրիօն ու վրացին աչացը առջեւ էին, կը խորհէր այնպիսի դարձուածքի մը վրայ որով առանց օձիքը ձեռք տալու, կարող ըլլար այս երեքն ալ մէջտեղէն վերցնել ու հանգիստ կեանք վարել։ Նոյն իսկ կը խորհէր իրարու ձեռքով սպանել տալ այս երեքն ալ, ինչ որ դժուար չէր թուեր իրեն, քանի որ աւազակութիւն, վրացին ու Շարամովի վարած զեղխ կեանքին համար անակնկալ չէր կրնար ըլլալ ասանկ ոճիր մը։

Շաւարշի համար հիմա արժէք չունէին այլ ևս ո՛չ հանքաւէրին միլիէթի ուղղած քծնքները, ո՛չ ալ Վրացիին անվերջ հայհոյութիւններն ու սպառնալիքները։ Երիտասարդը բնաւ չէր հետաքրքրուեր անոնցմով, ինք թէեւ մարմնով Վրացիին հետ էր, բայց միտքով բոլորովին անկէ հեռու՝ ոճրին պարագաներուն մէջ կ'ապրէր։

Այն օրուան տեսակցութիւնը նպաստաւոր արդիւնք չունեցաւ Շարամովի համար։ Միլիէթի մերթ յուսահատեցընելով, մերթ յուսադրելով յուզումներու, սարսուռներու, ակնկալութիւններու տարափի մը ենթարկելէ ետք հանքատէրը, մեկնեցաւ անոր քովէն ու երկու ընկերներ՝ գործին վերջաւորութիւնը հակնալէ ետք, Շարամովէն չտեսնուելու համար իրենք ալ խոյս տուին ու բաղմութեան մէջ խառնուելով տուն վերադարձան։

Ճամբուն ամբողջ տեւողութեամբ վրացին կրկնեց Շարամովը սպանելու սպառնալիքը և Շաւարշ վախնալով որ իրենց բնակարանին մէջ ատանկ ոճիր մը կը գործէ, սկսաւ խրատել զայն ու չափաւորութեան հրաւիրել։ Իրիկուան՝ հեռու պահեց զայն հանքատէրէն և երբ տիկինը այս զգուշաւորութիւնները պատճառն հարցուց, խորհրդաւոր հառաչով մը,

—Այս երկուքը փոթորիկ մը պիտի պայթեցնեն մեր գլխուն, ըսաւ և չարիքի մը առաջքն առնելու համար է որ այսչափ զգուշաւոր կը շարժիմ։

Տիկին Շարամով որ արդէն գիտէր ամուսնոյն ու եղբօրը միջեւ տիրող հակառակութիւնը,

—Ի՞նչ կայ որ, հարցուց ահաբեկած, նոր միջադէպ մը տեղի ունեցաւ։

—Մի հետաքրքրուիք տիկին, պատասխանեց Շաւարշ, ալ աւելի հետաքրքրութիւն արթնցնելու համար կնոջ մէջ, գիտէք արդէն թէ ի՞նչ բան պատահած կրնայ ըլլալ երկուքին միջեւ։

—Բայց կը սարսափեցնէք զիս, պարո՛ն Շաւարշ, հծծեց կինը, կ'աղաչե՛մ, ինչ կայ, ինչ բան մը տեղի ունեցաւ։

—Անօգուտ է տիկին, յուզումէն ուրիշ բան չկրնար պատճառել ձեզ՝ ասոնց վէճին պատմութիւնը, սովորականին նոր կրկնութիւն է այսօրուանն ալ և ցաւալի անակնկալի մը հաւանականութեան առաջքն առնելու համար է որ այս զգուշութիւնները կը գործադրեմ։

Շաւարշ յատկապէս կ'զգայներ տիկնին Շարամովի ու վրացիին միջեւ երկիրգալի միջադէպի մը գոյութիւնը, որպէս զի եթէ ապագային յաջողէր երկուքին ալ գոյութիւնը մէջ տեղէն վերցնելու, տիկինը չկասկածէր իրմէ։ Մանաւանդ որ երիտասարդը իր այս հոգածութեամբը երախտապարտ կը ձգէր գեղանի տիկինը, որուն խրոխտութիւնն ու իրեն հանդէպ բռնած երբեմնի անտարբերութիւնը ընկճուած էր հիմա։

—Մի՛ մտահոգ ըլլաք տիկին, յաբեց երիտասարդը, ես ամէն կանխահոգ միջոց կը գործադրեմ, մինակ դուք ալ ջանացէք իրարու հետ հաշտեցնել. ես մինչեւ մէկ ատիճան օտար կը մնամ իսկ դուք երկուքին ալ հաւասարապէս կրնաք խօսիլ։

(Շարունակելի)

ԴԵԳԵՐԱՒՄՆԵՐ

Բ.

ՏԱՔ—ՏՈՒՆ

Թաղին եւոյները, զաւիլարի մը կուչին, տեսէ՛ք, Բաղնիքը իր պարզուկ գմբեթն է տնկած։ Դուրսէն՝ քարի ու կիրի կոչտ զանգուած մըն է ան, իր չորս դիի երեսները տժգոյն-կարմիրի ծեփով մը օծուն։ Բոլոր ի վեր կը ծումպին լայն լայն պատեր՝ եղերելով պարտէզին ջրամբարը. ատոնց կղմինարէ ծածքին չուրջ գառնագմակը իր խոպոպը բանած է և մոզէսը՝ իր բոյնը։

Լերկ տանիք մը, թուխսէ ելլող վառեակներու կողովին պէս գոգաւոր, ու վրան՝ ապակիէ կլոր մը, լուսամուտներ որոնք հսկայ կոծիծներու նման բուսած են, ելեւէջուտ, պսպղուն ցանցնուքով մը։ Թիւերուն կարկառներուն մէջ խողովակներ իրենց ճամբան կ'ոլորտկեն ու կ'երկարաձգուին գահավէժ. անձրեւը կը խմուի այդ ջորդաններէն ու կ'երթայ լեցուելու անյագ որոշմանը ջրամբարին։

Պիղծ մարմնին քաւարանն է բաղնիքը։ Մեղքերով սեւցած հոգին աղօթարանի մէջ կը մաքրուի, կեղտերով աղտոտած մարմինն ալ՝ հոս։

Կիրակի առաւուները պիտի տեսնէք ճարդեր՝ որոնք թեւերուն տակ մէյմէկ կապոց, ժամ փութալու պէս «տաքառուն» կ'ուղղեն իրենց քայլերը։

Մուտքի ճամբան մթին է քիչ մը։ Մէյմէջի դուռներ, իրենց մանարիկ քառանկիւններուն մէջ կրելով ապակեակներու երփներփն կատրեր՝ որոնք նրբացքին մթութիւնը կ'ուժգոյնեն։ Այդ նրբանցքն է որ քեզի վերջապէս կ'առաջնորդէ դէպի լայն բակ մը. մէջտեղէն դասիկոնուած սիւն մը կանգնած է՝ ուրկէ ջուրը երկնացող կը ժայթքի ու կուգայ վարի պնակաձեւ բոլորշիներուն մէջ վաթելու։ Շրջանակներուն ակռայ ակռայ եղերքներէն ջուրը փախ կուտայ՝ յատակի կոնքը լեցնելու համար։ Անկիւնը բուխերիկ մը, պատին մէջ կղմփիկ։ Ատոր դիմացօքը կ'իյնայ նստարանը, ղենջակէ գունագեղ ծածկոյներով։ Ճիշդ քովիկը՝ պատուանդանի մը վրայ՝ մտուկ մը իր քառակուսին կը կոթողէ. բաղանապետին կայքն է ատիկա։ Ու բակին երեք կողմերը, եղերովի, ցածուլիկ սանդուխներ, իրենց վերեւ փուելով տողանցումը այն փոխթաւոր խորշերուն՝ ուր կ'օթեւանի հանուողներու ու ելլողներու միջակ դասակարգը։

Վերը, առաստաղին գերաններուն նեռուած են թաց ընթանցները վրայէ վրայ, կախ կախ, որոնք իրենց գոյզգոյն դրօշաւորումներով ասնական վարի մը տեսքը կուտան անշուք բաղնիքին։

Ծառաներ կ'ելլան տեղերնուն ու կը վազեն ներս մանողներուն ընդառաջ,— ինչպէս սարդը՝ իրեն հիւր եկող ճանճին,— բակին քարերը կը շըխրտան ու կը շաչեն իրենց վրայ ծեծուող փայտէ երսանկներէն։

—«Հրամմեցէ՛ք...»

Ցամաքարդներուն ծրարիկները չորթուած են անութներու տակէն, իրենց ձեռքի հոլանոցին հետ, մինչ սպասիկ մանչ մը՝ սրունքներու քով կոկող՝ զոյգ չղուականներ կ'սպասցունէ։

Վերի սրահը վարինին պէս հիւանդանոցի տեսք մը ունի. մերկ պատերուն տակ կը շարուին, կը չտկուին բազմոցէ խախուտ մահճակալներ՝ կարկատներու պէս ճերմակ սփռոցներով։ Կ'սկսին հանուիլ։ Լօթիկ, բաճկոն, չոհօձուն չապիկ ու տաբատ իրարու հետեւէ կ'առախուին ձորձակալէն, սրբարը երթալով՝ աճուրդի հանուած ղգեստներու վաճառատան մը կը դառնայ, մինչ ծառայ մը աղատ փոխնորդները կապոցի մէջ թխած պահուն՝ յանուն Աստուծոյ, ըսէ՛ք, ի՞նչ կայ։ նոր բան մը տեղի ունեցաւ։

—Անօգուտ է տիկին, յուզումէն ուրիշ բան չկրնար պատճառել ձեզ՝ ասոնց վէճին պատմութիւնը, սովորականին նոր կրկնութիւն է այսօրուանն ալ և ցաւալի անակնկալի մը հաւանականութեան առաջքն առնելու համար է որ այս զգուշութիւնները կը գործադրեմ։

Շաւարշ յատկապէս կ'զգայներ տիկնին Շարամովի ու վրացիին միջեւ երկիրգալի միջադէպի մը գոյութիւնը, որպէս զի եթէ ապագային յաջողէր երկուքին ալ գոյութիւնը մէջ տեղէն վերցնելու, տիկինը չկասկածէր իրմէ։ Մանաւանդ որ երիտասարդը իր այս հոգածութեամբը երախտապարտ կը ձգէր գեղանի տիկինը, որուն խրոխտութիւնն ու իրեն հանդէպ բռնած երբեմնի անտարբերութիւնը ընկճուած էր հիմա։

—Մի՛ մտահոգ ըլլաք տիկին, յաբեց երիտասարդը, ես ամէն կանխահոգ միջոց կը գործադրեմ, մինակ դուք ալ ջանացէք իրարու հետ հաշտեցնել. ես մինչեւ մէկ ատիճան օտար կը մնամ իսկ դուք երկուքին ալ հաւասարապէս կրնաք խօսիլ։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԹԱՍԻՄ 229

ԿՆԱՌՈՏ ՀԱՆԳՈՅՑ ՄԸ

ՎԷՊ

ՅՈՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Թ.

Մատամ տ'Ամօրիօ քանի՞ ինքզինք ծաղրէն ծաղրէ, հանքատէրը նոյն համեմատութեամբ կը կրկնապատկէր քծնինքն ու թախանձանքը որուն ծաղրական դէմքն ու միմոսական ձեւերը հեռուէն տեսնելով Վրացին, կատաղութենէն բորբոքեցաւ ու սպառնալից շեշտով մը,

—Աստուած վկայ սա մարդուն խայտառակութիւնը այնչափ ծանրիս կուգայ կոր որ, ըսաւ, հիմա երթալ գլխուն հատ մը դարնել սատկեցնել կ'անցնի կոր մտքս։

—Ինչո՞ւ համար գլուխդ փորձանքի հանդիպեցնես, ըսաւ Շաւարշ կեղծ հոգածութեամբ մը, անիկայ արդէն այս կնոջ ձեռք անցնելէ ետք՝ փորձանքը սպասելիս է։

—Ես ինչպէս կրնամ հանգիստ ընել, ինչպէս կրնամ հանգիստ ընել, ինչպէս կրնամ հանգիստ ընել։

Ամէն անգամ որ Շաւարշ Վրացիին հետ կը խօսի, ինքզինքը ստիպուած կը զգայ՝ Ամօրիօն ալ ներս մտնելու։ Ամէն անգամ որ Ամօրիօն ներս մտնէ, Վրացիին հետ կը խօսի, ինքզինքը ստիպուած կը զգայ՝ Վրացիին ալ ներս մտնելու։ Ամէն անգամ որ Վրացին ներս մտնէ, Ամօրիօն ալ ներս մտնելու։ Ամէն անգամ որ Ամօրիօն ներս մտնէ, Վրաց

Քրջանաւաքի մը դերը կ'ստանձնէ։ Սպասակը զոյգ զոյգ սիածանելի կը պլլէ, մէջքերէ սրունք թոյլ ձգելով, կուրծքերէ կռնակ՝ ուսընդանութի, ու մէկ պահեկէն հանուողները կ'առնեն երեւոյթը Սոկրատի ճեմարանական սաներուն։ Սպասարկող մարդը մինչեւ վար կ'ընկերակցի անոնց, ու նշանացի կոչէ մը յետոյ՝ բաղնեպանը կը ձռի քարերուն վրայ երանգները չիակերու։

Կամարակապ դռուներ կը բացուին ծղնիներու ճռնչումով ու իրենք իրենց վրայ կը գոցուին, բաղնիքը կը թնդայ այդ բոմբ բաղխումներէն ու պարուսնակը կը լեսնայ անդունդներու աղմուկով մը։ Կը կարծես որ հին ժամանակներու մեհեաններն են անցած տեղերդ։ Մէկ անցքէն միւս՝ լոյսերը ու չուքերը կը փոխուին, կը փոփոխուին, տաքը կ'ածի հեղհեղէ ու գալ մը յանկարծ ներս մտնողին երեսներուն կը դարնէ, մայր-լոգարանին դուռը հրած պահուն։ Բուն տաք տունը հո՛գ է ան։ Աղամական մերկութիւններ չորս դին։ Լուայիկ սաներուն մարմարին զարնուածքին ու ջուրերուն միօրինակ խոխոջէն՝ բաղնիքը գեհենական որջ մը դարձած է։ Ռունգեր կը խաղտան աղտի, քրտինքի ծխուած հոտով մը՝ զոր կը մեղմէ անուշ բուրումը երեմնակի հոն պարտող խնկամանին։ Ամէն դի թերաստուեր լոյս մը կը ծփայ. արեւը գմբեթին ապակեայ կոնծներէն ճիգով կը մաղուի, կը թորուի ու կը շնչէ լոյսէ ազօտ սիւներ՝ կամարէն շեղ շեղ դէպ ի վար խոյացող, որոնց մէջ գոլորշիները գորշ թաւիշի փափկութիւններ կ'առնեն։ Տաքէն, մաքուր օդի նուազուրդէն, նաեւ չունչերէն՝ կը տաղտապի, կը ծանրանի, կը քրտնի բաղնիքը, բարմութիւնը կը հեւայ, կը թուլնայ ու մերկ միսեր սուր սարսուռներէ կ'անցնին վերէն վար կամ կը թողող պաղ չիթերէն։

Զրահած պատեր՝ որոնց վրայի ճերմակ ծեփերը խոնաւութենէն ճեղքերուած են բոլոր։ բաղնիքի միջատներ յուսկնին ցցած՝ ապուշ ապուշ մարդու կուգան այդ ճեղքերուն մէջ, և անդին, ջրհեղեղին երկաթ դուռը կռնակի վրայ բաց ձգուած է։ Այդ խոռոչը՝ ուր վիթխարի ծարակ մը իր պտղոցը կը մնկէ՝ սև նայուածքն է Բաւարանին։

Վիմակերտ սենեակը իր չորս անկիւններուն մէջ մէկ կամ երկու դռուները զնչնակէ են ու վրաները արտախուրուած։ Հոդ է որ կը մեկուսանան ամենայն լուացուողները։ Մէջտեղը, —բուն պրոյր բաղնիքին — վիմէղէն բաղմանկիւնի բարձրանդակ մը։ Ներքեւի հնոյը գեղին երակներ բանած է մարմարներու այտին։ Տեսէ՛ք, այդ գեհենական ջերմութեան վրայ, քանի մը հոգի երկնցած են, մե՛ռերի, ոմանք քովընսի, ուրիշներ տախտակաւոր՝ կուրէն դեռնուող ըմբիշներու պէս, որոնց մօտը ծունկ չոքած է մէյմէկ ախոյեան։ Բաղնեպանները մարձուցի արարողութեան սկսած են. և ահա բաղուկներ կը ձգտին, կը ճապկըտին, տաքեր կը ծառանան ու կողոսկրի վանդակներ կը կճրտան՝ մարձողներու թնդումներուն տակ, մինչ սրբորոյ մարդիկը կը պահեն նայուածք մը որ ամբողջ երանութիւն է։

Կ'երթան կուգան, կուգան կ'երթան։ Պղինձ ամաններուն և երսանկներուն չնկոցը կը շանայ երթալով. տաքը կը խառնուին թիկացող ձայները՝ աւազաններուն մէջ վազող ջուրերուն։ Ամէն լոգարանի քով մէյմէկ հոգի նըստած է, թաց զենչախներ վերի ցցերուն նեռուած են։ Որը կ'ամբռուի՝ որը կը չփուի, որ մէկն ալ կը քերուի՝ ոտի չարունակ, կոկոց, ծալլուած կամ անձնդիր, և դեռ անակ ձեւերով՝ որոնք արձանագործի մը եռանդը պիտի չարժէին։ Քէսէյուղները կը դարձրձկին, կը կքին ու կ'երկննան փոխնիփոխը՝ սպասարկողներուն քսայքին համեմատ։ Քիչ յետոյ դիր մը օձառ գանկերու վրայ կը խաղայ, շաղախուած ֆիրի հրեւոյթ մը տալով մազերու։ Փրփուրներէն կուրցած անձը խարխափելով ոտանը կը վնտռէ ու կը սկսի լեցնիլ չուտ չուտ։ Տաք ջուրէն բեռներներ կը լայնայայուին, իսկ բացագանչութիւններ կը թաչկոտին միջոցին մէջ, մինչ դէմքեր կը խալլիկնան եռ ջուրերուն տակ։ Աւազանին ճակտէն՝ քարավանքը իր կարկաչը կը չարունակէ անդադար, ասեն ասեն դոյզ ծորակներուն ձեռքեր կը դպին՝ պաղին ու տաքին ասոնմանները ճշդելու, յանախորդին ճաշակներուն համեմատ։

Պատեր մը՝ այս գլանակերներուն մէջ։ Տղայ մը, լուացուող հոր քովիկը, որոնք մը առած է առջեւն ոսկեայ փրփուրներով լիքն կեցուն։ Ուսիդաձին ըլլալը վրան է բռնած ու պրիսկ՝ ամանին երեսը, ճուրքն փչելու մը ետեւէ։ Ամենը սիկերու պէս կ'ուռին չունչի ճիգէն, դէմքը կը թարմրի հետզհետէ, ու մէկդիէն կոնքին մէջի փրփուրը բուռ բուռ կաթին հիւսուածքէն դուրս կը ժայթքէ որ կ'ուռի, կը խոշորնայ՝ այդ պրկունքէ փքոցով։ Տղուն հրճուանքը անկարագրելի է. հիմայ պղպջակներու դէմ մը ցցուած է առջեւն զոր ափացի վերցնելով դէպի օդ կը տարտղնէ։ Ո՞ւրկէց ուր, ապտակ մը երեսին։ պատկերը փոխուած է, օդին մէջ սմքող պղպջակներուն պէս։

Շառաչումներու, դղրդումներու եւ չչուկներու այդ բարեկոնային ամբողջութեան մէջ, յանկարծ, լուացքը աւարտած մէկը մեներդ մը կը սկսի, խրոխտ ու գոռ ձայնով մը.

Ազ իքսէ՞մ աճեպ հալիմի
Օ՛ սեվկիւլի եարէ...

Պղինձի ու ոսնաձայնի աղմուկները կը դադրին, քարավանքին կարկաչը կուգայ դեմ բռնել այդ անուշ «աղրզի»ին՝ որուն անձնիւր վանկը կ'աղերսէ, կը բողոքէ Անծանօթին, ու կը բեկբեկի հաստահեղոյս կամարներուն տակ։ Կոպիտին մէկը, եռանդի եկած, կ'ընդհատէ զանի ու կը սկսի մէ՛կ ծան պոռչքաւ։ Իր՝ կանչուածքը որ զոմինչէ զատ ուրիշ ո՛չ մէկ բան է՝ տաքով լուացուողներու պաղի լոգանք մը ընել կուտայ։ Սոխակ ու Ագռաւ, նո՛յն իսկ Դժոխքին մէջ...։

Պատկեր մըն ալ ա՛ս դին։ Սմբուկին մէկը ընկերոջը օճառուելէն օգտուած՝ պաղին ծորակը թեւի պէս կը բանայ ու ծակին բերնին կը դնէ մաղը մեղմակի. սառնորակ ջուրը հոլրիզոնաձեւ ցայտելով՝ կ'երթայ ցրցքնուելի աչքը գոց մարդուն իրանին վրայ։ Մարդը ընդոստ վեր կը ցատկէ. պաղը մինչեւ հոգին տո՛ւնը կոտաքցուցած է. լայնաբաց չորթերը կը նեղնան, զեռոյի ձեւ կ'առնեն։

—«Մը՛ներ պէ...սանկ չասա չըլլար...»։

Ու վանասուն մը կ'սկսի ուր յիշոցներ՝ մարմնէն վազող օճառուտ ջուրին պէս կը սահին։

Զորս դին, ողորկ յատակին վրայ, ադամ, խավսի և գարշութիւններու գորշ լեղի մը լոյ կուգայ ու դանդաղօրէն կը դիմէ դէպ ի այն քարէ նեղուկ ճամբան որ իր մառուածքը պարտացուցած է դռուններուն տակէն ու սալարկներուն ափերէն։ Կեղտի ու քրտինքի այդ լոյծ դեսակը որ կորիներուն զիկզակէն իր գնացքը կը չարունակէ, հաւաքական մեղքն է զոգեցեալ բաղնիք—քաւարանին։

Մեծ կոնքերու մէջ՝ ձիու պչեր վերջին անգամ օճառներուն հետ կը կղուրտին, կը փրփրին, կը լիպիկնան ու իրենց խլուում ամբողջութիւնը կը փսխեն լանջքերու տախտակին և ցայլքերու ակօսանքին մէջ։ Թիկունքի և կուրծքի անտառները ձմեռուան պէս կը ճերմկնան, զոր վերստին գարունի կը փոխեն կոնք կոնք ջուրի ողողումները։ Անոնք որ իրենց լոգանքը ամբողջացած են, քարին կը զարնեն ձեռքի ամանին։ ապասեակը կ'արտաքսէ զենչակներու դէզ մը գիրկը։ Զրխման է ա՛ս։ Դարպիր աւազանը երեսին կ'երթայ ալ, քանի մը ցայտուք՝ պճեղներու և ագռուներու, ու մարքը՝ ողը տան ի տուր դուրս կ'իյնայ քաւարանէն, անլուային տեղ տալու։

Կամարակապ դռուները նորէն կը հրուին, մէկէն միւս մէջընդմէջ։ զենչակներու փաթութուած անձը կ'առաջնորդուի դէպ ի վարագաւիթ։ Պատին մէջ փորուած տափակեալ խորշ մը կայ, խանչ մարմնին հանգստաքարն է հոդ։ Կը դրուի վրան։ Իսկոյն ծափ մը։ Բակէն մէկը կը փութայ՝ ծալքը վրան ընթանցուներու կապոց մը ուսերուն համարձիկ։ ու կ'սկսի չորցնելու երկրորդ արարուածը։ Դաստառակ մը լուացուողին այտերէն, Բուրծերէն ու ծնօտներէն կը ճամբորդէ դէպ ի քունքերը, դէպ ի ականջներ, դէպ ի ջնջրակ հաղչապ ու կայանք կուտայ գանկին։ Երկրորդ մը նո՛յն կերպ։ Յետոյ երրորդ մը իրանին թաքթաքուր տեղունքը կը յածի, քսուքսուելով, շոյուելով ու թացութիւնները խիսմելով։ Նոր պտուզներ կը քակուին իրենց ծալքերէն ու մերկուանակ անձը կ'գեռատորեն, մինչ սպասարկողը իր բանաձեւը կը կոխէ, ժպիտը չրթունքին։

—«Անուշներ ըլլայ...»։

Թեւը կը մտնան։ Վարագաւիթէն մինչեւ բակ ու բակէն մինչեւ սրահ՝ անցքը ծանրաքայլ է միշտ, փոսայի պէս, գոմոքէն խալլոնող արդարի պէս։ «Անուշներ ըլլայ»ն կը յեղեղուի հանդրուանէ հանդրուան։ Օդի դոլ հոտանք մը կը խուժէ տապէն ու գոլէն հարբրած մարդուն անձնիքին։ հասարակաձէ սառնաբան փոխանցում մը։ և ահա գոլորշիներ մութի պէս կը բարձրանան դեղնչակներու կրկնակներէն։

Մարմինը կը փրի վերջապէս անկողնակալին վրայ։ խաղանգուած, խելբուած։ դիակնակերպ։ ճի՛շտ ձեւով մը՝ որ նշդրաթի տակ պատկող հիւանդը կը մոլեցնէ, ու մանձակալը կը դառնայ հիմա մանուա՛ն մահճ մը, հիւանդանոցի իրա՛ւցնէ՝ պատկեր մը։ Անձեռոցներ ընթանցներու կը յաջորդեն, բարդ բարդ կը նետուին վրան։ Տակը՝ բրեանքներու մէջ կը լողայ, կը հեւայ պառկողը, յոգնած, դադրած, աչքերը խուփ, անուշ թմբիրի մը անձնասուր։

...Մէկ քանիներու սուրբի ֆրոթերը, կլկլանքներու խռկալու խլ ձայնը ու ներսի եղկ մթնոլորտին ոռոգումի և ցանկութիւններու այն չչուկը որ անոր ականջներուն մէջ կը բզզայ դեռ, ամէնքը մէկ կուգան իրեն օրոր ըսել։ Մտովի տարուած է աչխարհ մը ուր կոկորդալիր քահքահներ կան, ծնծղաներու ծիծաղը և առուներու գիլգիլը։ Բունին մէջ կը կարծէ տեսնել զուարթ. սիրուն էակներ. մէկը թուշը կը շոյէ, միւսը հովահար կը ճօճէ երեսներուն, ուրիշ մըն ալ եարին պատուրած է՝ անոր թիկունքը շառտելու։ Ցորեկ, վերջալոյս, արեւոտ առտու և անձրեւոտ գիշեր մէկ պահէն մէկալը իրարու կը յաջորդեն. մրափողը ամայի ու մութ փողոցի մը մէջ, գետինը, մայթերուն վրայ լքուած գինով մըն է հիմա. գիշերապահը տա՛նկ տա՛նկ իր ճոկանը կը բաղխէ գլխուն վերեւ։

Կ'արթնցաս պաղ քրտինքներով ողողուն։ Բաղնիքին հսկայ ժամացոյցն է որ իր ծանրաւորի հունչքը սկսած է։ Ժամը երեքն է։

Ամէ՛ն տեղ, ամէ՛ն վայրկեան՝ անդութ աղաղակը ժամանակին, Բաւարանին մէ՛ջ նոյն իսկ...։

ԹԷՈԴԻԿ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ. Մաքսային վիճաբանութիւնը առաջին տեղը բռնած է Անգլիոյ հանրային կարծիքին մէջ։ Սրագ արագ կը մօտենայ ժամանակը երբ բացարձակապէս հարկ պիտի ըլլայ որ Դաւղիզը որոշ եզրակացութեան մը գայ գարունէն ի վեր հանրային ուշադրութիւնը գրաւող խնդրոյն վրայ։ Ինք Մր. Զէմպրլէն իսկ ըսաւ անցեալները թէ կը մօտենայ վճռական վայրկեանը։ Տասը օրէն Խորհրդարանը կը բացուի և նախարարները պարտաւորուած են իրենց քաղաքականութիւնը յայտարարելու ընտրողներուն։ Անցեալ Բ. օր դումարուած Նախարարաց Խորհուրդը միւիայն այս խնդրով զբաղեցաւ։ Խորհրդարանին նստաշրջանին փակումէն ի վեր նախարարները իրենց արձակուրդի միջոցին առատ ժամանակ ունեցան ուշի ուշով խորհրդածելու և քննելու։ ժամանակ ունեցան կշռելու իրենց տեսակցութիւնները, և քաղաքական հաւատքին փաստերը, և երբ Բ. Խորհուրդ գումարուեցաւ, յայտնի է ամէն նախարար իր մտքին մէջ պատրաստ ունէր որոշ գաղափարներ իր հետեւելիք ընթացքին վրայ։ Տարակոյս չկայ որ ընդհանուր համաձայնութիւն մը գոյացաւ քաղաքականութեան որոշ գծին վրայ։ Զգգգլու ժամանակը չէ։ Նախարարները պարտաւոր են անպատճառ իրենց քաղաքականութիւնը պարզել Երեսփոխանական ժողովին մէջ։ Պիտի յայտարարեն թէ համաձայնութեան մը եկած են իրենց ապագայ գործողութեան վրայ։ Եթէ համաձայնութիւնը գոյացած չէ, տարակարծիք նախարարներուն ուրիշ ընելիք բան չմնար, եթէ ոչ հրաժարիլ։ Եթէ այսպէս ըլլայ, Ազատականները բնականաբար չան պիտի ուրախանան, քայքայած ըլլալնուն համար Դաւղիզին համաձայնութիւնը։ Բայց Վարչապետ Մր. Պալֆուր գործերը ա՛նպէս մը կարգադրած է՝ կ'ըսուի, որ հրաժարման հարկ պիտի չմնայ, և առաւելեալ արքայական քնիչ յանձնաժողովի մը պիտի դրկուի մաքսային ծրագիրը, ինչպէս եղաւ 1885ին։ Մր. Զէմպրլէնի եռանդուն բարեկամները խորհուրդ կուտան անոր բնաւ տեղի չտալ ո և է կէտի վրայ, և մինչեւ վերջը պնդել իր ծրագրին օգտակարութեան վրայ։ Վստահացնելով զայն թէ այնպիսի ընթացքի հետեւելով վերջ ի վերջոյ պիտի յաղթի։ Բայց արդի նախարարութեան պաշտպան թերթերը փափաք կը յայտնեն թէ Մր. Զէմպրլէն իր հայրենասիրութեամբ և ողջմտութեամբ պիտի գիտնայ տեղի տալու իմաստութիւնը ունենալ, և նախարարական մեծամասնութիւնը չպառակտել մէ՛կ գիտուն մի համար, որ իմաստուն ըլլայ կամ ոչ, վերջապէս ստիպողական չէ։ Անգլիա վայրկենապէս պէտք չունի մաքսապատ ըլլալու։ Եթէ յամառութեամբ վարուին, արդիւնքը պիտի ըլլայ Միութենական կուսակցութեան պառակտումը, և երկրին ընտրողներուն նոր դիմում մը շատ անպատեհ պարագաներու մէջ։ Մր. Զէմպրլէնի ի՛նչ տեսակ մարդ ըլլալը չհասկնալ կը նշանակէ ենթադրիլը թէ անիկա պիտի զոհէ իր կուսակցութիւնը, որ շատ բան կը պարտի իր քաջութեան և կարողութեան, և որ բնաւ մոռցած չէ անոր մատուցած ծառայութիւնները։ Ասկէց զատ, յամառութիւնը պատիւ չի բերեր նաև իր քաղաքական հետեւորդներուն։

*** Նախարարաց կարեւոր Խորհուրդը գումարուեցաւ Բ. կէս օրէ վերջ ժամ 3ու կէսին արտաքին գործոց պաշտօնատարանին մէջ։ Խորհուրդը տեւեց Գրեթէ ժամ։ Նախարարները չկրցան համաձայնութեան մը գալ և վիճաբանութեան չարունակութիւնը երկրորդ օրուան թողուեցաւ։ Երբեմն ասանկ ծանուցին թէ ելմտական Նախարար Մր. Ռիչի և ուրիշ երկու Նախարարներ որոնք Մր. Զէմպրլէնի ծրագրին կը հակառակին, հրաժարական պիտի տան եղեր։ Խուռն բազմութիւն մը արտաքին գործոց պաշտօնարանին շուրջ կը սպասէր։ Խորհուրդը ճիշդ կէս օրին տեղի պիտի ունենար, բայց Մր. Զէմպրլէն կրանցնելով Պիրմինկէմի կառավարումը, ժամ 3ին յետաձգուեցաւ՝ գաղթական Նախարարին հեռագրական խնդրանքով։ Երբ Մր. Զէմպրլէն, ընկերակցութեամբ առեւտրական Նախարար Մր. Կէրըլտ Պալֆուրի արտաքին գործոց պաշտօնարանը հասաւ, ներքին գործոց պաշտօնարանի մէջ չնուութեան զբաղող քաղաքի չարի գործաւորներ որոնց թիւնակը կառավարութիւնը կուտայ, գաղթական Նախարարը տեսնելով սկսան անհամակիր ձայներ հանել։ Առեւտրական Նախարարը և Մր. Զէմպրլէն իրենց առջեւ նայելով, չտեսնել ձեւացուցին։

*** Նախարարաց Խորհուրդը զբաղեցաւ նաև ընթացիկ քաղաքականութեան խնդիրներով։

ԼԱՄՍՏՈՐՖ ԿՈՄՍ.— Տէյլի Թելեկրաֆի թղթակիցը ստոյգ աղբիւրէ առնելով կը հեռագրէ իր թերթին թէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարար Լամստորֆ կոմս իր օգոստափառ Տիրոջ բարեհաճութիւնը կրանցուցած ըլլալով, իր հրաժարումը անհանանական չէ։ Լոնտոնեան թերթին թղթակիցը կ'իմանայ նաեւ թէ Լամստորֆ կոմսին յաջորդը պիտի ըլլայ Մ. Թոլմաչոֆ, որ վերջերս Քօբէնհակի Ռուս դեսպան անուանուեցաւ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ Մ. ԱՐԵՒԵԼՔ.— Բէքինի ճարոնական դեսպանը զգուշացուց Զինաց վարչապետ Զինկ իշխանը Ռուսիոյ նոր առաջարկութիւնները ընդունելէ։

*** Նովոսքի կ'առաջարկէ ճարոնի համաձայնութեան մը գալ Ռուսիոյ հետ ի մասին Մ. Արեւելքի։ Ռուսիա բռնած է և պիտի պահէ Մանչուրիան, մինչ ճարոնի փափաքն է Քորէան ձեռք ձգել է, և ազատ մուտք ունենալ Մանչուրիոյ նաւահանգիստները։ Ռուսիա Քորէայով չի չանգրգռուիր ա՛նքան, եւ հետեւապէս համաձայնութեան մը գալ կարելի է։ Ռուսիա կը խոստովանի թէ ճարոնի նեղ կուգան իր կղզիներէ, և պէտք է տեղ ունենայ տարածուելու համար։ Բայց ճարոնալ Ռուսիոյ պէտք չէ հակառակի Մանչուրիոյ մէջ, կ'ըսէ Նովոսքի։

ՎԻԼՀԵԼՄ Բ.Ի ՃՈՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ.— Վիեննական թերթ մը կ'ըսէ թէ Հոֆպուրկի պալատը Եւրոպայի կայսրերուն ընդունելութեան սրահ մը կը դառնայ նորէն։ Հաւնիս թէ Լուսարտ է։ մեկնեցաւ Վիլհելմ Բ.ի գալուստը, և հաւնիս թէ կայսրը պիտի մնկնի, Զարը պիտի գայ հոն։ Վիլհելմ Բ., որ Մարսպորկէ մեկնեցաւ շաբաթ օր, կիրակի առտու ատարիական հողին վրայ դաք դրաւ։ Վիեննայէն անցաւ անպայտոն կերպով երկու կառախտմբերու միջեւ, և անմիջապէս առանց կենալու մեկնեցաւ Պէլլի, Մաճառստան, ուր գնաց ներկայ ըլլալու Ֆրտերիկ արշիդուքսին կողմէ ի պատիւ իրեն կազմակերպուած մեծ որսերուն։ Այս որսերէն առաջինը տեղի ունեցաւ Բ., եւ շատ յաջող անցաւ, կ'ըսէ Վիեննայէ հեռագիր մը։ Բայց այն կողմերը ա՛նքան ցուրտ կ'ընէր որ կայսրը պաքառորուեցաւ գործածել ադուէսի մորթէ իր կապոյտ թեւնոցը։ Կ'արժէ քանի մը բացատրութիւններ տալ չհասկցողներուն համար։ Վիլհելմ Բ., որ վերջին վիճակագրութեան մը համեմատ քառասուն եւ ութը տարբեր համազգեստ ունի, որսի յատկացուցած է երեք տարբեր համազգեստ։ Անոնցմէ մին ունի աղուէսի մորթէ կապոյտ թեւնոց մը, որ ուսէն անցուած սոկի լարով մը գօտիին հետ կապուած է։ Կայսրը, երբ օդը ցուրտ ըլլայ, թեւերը կը պահէ թեւնոցին մէջ, եւ թովը կայ իր հրացանակիրը, որ պէտք եղած ատեն Ն. Վիհանփուրեան կուտայ հրացանը։ Բանի որ Վիլհելմ Բ. իր թեւնոցը գործածած է, ընդէ է որ Մաճառստան այս միջոցին Նորմանտիայէն վար չի մնար, և թէ արդէն սառիլ սկսած է ծիրանկոյտերը։

*** Վիեննայի մէջ ի պատիւ կայսր կազմակերպուած ընդունելութիւնը զինուորական չքեղ ցոյցի մը կերպարանքը առած է։ մանաւանդ որ զօրքերը ռազմափորձերէն դարձած ըլլալով, կարելի է ամբողջ ճամբաներուն վրայ ի պատիւ կայսրը մեծամեծ գունդեր բարեւի կեցնել։

ԴԱՌԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՄԷՋ.— Հաւատոյ Ծառայման մասուկին վարչութեան մէջ 100,000 ֆր.ի դողութիւն մը երեւան հանուած է։ Բանի մը վանականներ, որոնք 15,000 ֆր. աւանդ դրած էին ա՛յդ մասուկին մէջ, չեն կրցեր իրենց աւանդը եւ առնել։ Բողոքներ են պապին որ պաշտօնատեր է Տէլլա Վալբէ կարդինալին քննութիւն մը բանալ։ Մեծ անկանոնութիւններ երեւան ելեր են։ Բրօքատոր կանտայի անուանկին տեսուչ Տէլլա Վալբէ կարդինալ այս գործին վրայ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պապին հետ։ Պիտի փոխուին մասուկին բոլոր պաշտօնեաները։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ՅԱՐԱՆԱՒՄԸ.— Վիլհելմ կայսեր հրամանաւ, ծովային նախարարը հրաւիրեց Պերլինի քաղաքապետը, Սկպտ. ԶՀին նախագահել Տանցիկի մէջ նոր յարանաւի մը ծովիջուցման։ Այս հրամանին վրայ կ'նեթադրուի թէ նոր մարտանաւը Գերմանիոյ մայրաքաղաքին անունը պիտի առնէ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ՃԱՌԸ.— Վիեննայի մէջ լաւ տպաւորութիւն առաջ բերաւ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր ճառը Լէմպէրկի մէջ, ինչպէս նաեւ այն հաւատարմական ուղերձը զոր կայսեր մատոյց կոմս Սթանիսլաուս Պատէնի, իբրեւ պետ Կալիցիոյ Նահանգային Ժողովին պատուիրակութեան։ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր Կալիցիոյ ռազմափորձերուն գալէն առաջ, ամբողջ լեռ մամուլը յորդոր կարդացած էր ժողովուրդին անսովոր կերպով ջերմագին ընդունելութիւն ընել Վեհապետին, որպէսզի Ն. Վեհափառութիւն քիչ մը հանդչի Մաճառստանի նախարարական տագնապէն առաջ եկած յոգնութիւններէն։ Կայսրը խանդավառ ընդունելութիւն գտաւ ո՛չ միայն Լէմպէրկի մէջ, ուր մնաց չորս ժամ պատուիրակութիւնը ընդունելու համար, այլ նաեւ ամբողջ ճամբուն վրայ։ Ամէնուրեք յարգական կամարներ բարձրացած էին, աղջիկներ ծաղիկ կը սփռէին, և արտակարգ ոգեւորութիւն մը կ'երեւէր ամէն կողմ։ Ցանուն Նահանգային Ժողովին իր ուղերձին մէջ կոմս Պատէնի, նախկին Վարչապետին եղբայրը, ըսաւ.—«Կը խնդրենք որ Ձեր Վեհափառութիւնը բարեհաճի մեր զգացումներուն և մեր վարմունքին վրայ վստահութիւն ունենալ։ Ձեր Վեհափառութեան գաւազանին տակ գտանք ապահով վայրան մը մեր ազգային զարգացման և դոյութեան համար, և գիտնք թէ մեր այս ազգային զարգացումը կրնայ ապահովուիլ միմիայն ներքին խաղաղութեամբ և արտաքուստ հզոր կարողութեամբ մեր յարաբերութեանց մէջ։ Այս երկրին ներկայացուցիչները հետեւաբար պիտի ընեն իրենց ձեռքէն եւ կածը որպէսզի այս Պետութիւնը աւելի զօրաւոր և ամրապնդուի։» Ֆրանց Եոզէֆ կայսր պատասխանեց.—«Ուրախ եմ տեսնելով և լսելով մեր Պետութեան ամենամեծ մէկ մասին ներկայացուցիչները, որոնք ա՛նքան անձնուէր են ազգային զարգացման և աւանդութիւններուն, և խորապէս կ'զգան իրենց պարտաւորութիւնները որոնք անհրաժեշտ են զօրացնելու համար Աւստրիոյ դիրքը արտաքսանման մէջ, և պատրաստ են հանրային բարեշոյն համար զոհողութիւններ ընելու։ Գոհութեամբ դիտեցի, և երկար ժամանակէ ի վեր արդէն դիտած եմ, թէ Կալիցիոյ Նահանգային Երեսփ. Ժողովը հաւատարմաբար կը գործածէ իմ կողմէ իրեն տրուած իրաւունքները։» Կայսեր այս վերջին խօսքերը Մաճառստանի Երեսփ. Ժողովին յանդիմանութիւն մը կը նկատուին։ Ն. Վեհափառութիւնը յետոյ մտերմօրէն խօսքը կոմս Պատէնի ուղղելով ըսաւ.—«Շատ մը յոգնեցուցիչ օրերէ վերջ, ձեր մէջ կուգամ հանգիստ կը գտնեմ։»

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ.— Երկու կառավարութիւնները, որոնք 1897էն ի վեր անխախտ կը պահեն իրենց Համաձայնութիւնը, կատարելապէս համաձիտ են իրենց քաղաքականութեան բովանդակ ընթացքին վրայ, և այս մտօք խիստ դիտողութիւններ կ'ընեն Պուլկարիոյ, խռովարարները խսափ պատժելու և անսաստողները պատուհասելու համար։ Երկու Տէրութիւններն այ արգահատելով կ'ազդարարեն թէ Պուլկարիա, որ անտեսական անագին դժուարութիւններու մատնուած է, շատ աւելի անել կացութեան մը պիտի մատնուի, եթէ չպաղի խսափ և արդար պահանջներով զսպել խաղաղութեան և անդորրութեան թշնամի տարրերը։ Այս մտօք ազդարարութիւնները դարձեալ կրկնուեցան Պուլկար կառավարութեան, և միւս Մեծ Տէրութիւնք ալ կատարելապէս համաձիտ են Ռուսիոյ և Աւստրիոյ համարաչխ գործողութեան։

Մ. ՎԻԹԹ.— Նախարարաց Խորհուրդին նախագահ՝ ընտրուելէն ի վեր Մ. Վիթթէ հրաժեշտի ողջոյններ կը փոխանակէ ելմտական նախարարութեան հետ կապ ունեցող զանազան հիւղերուն հետ։ Անցեալ օր Բեւերպոգիկի Սակարանին անդամներին ընդունելով, նախկին նախարարը հանրային օգտակարութեան խնդիրներու վերայ երկարօրէն խօսեցաւ, պարզեց իր պաշտօնավարութեան ընթացքին մէջ հղածները իբրեւ ելմտական նախարար, յայտարարեց թէ Ռուսիա խաղաղութեան պէտք ունի նորանոր յառաջդիմութիւններ ընելու համար, պէտք է որ ռուսիա ելմտապէս զօրաւոր ըլլայ եւ աղատուի տարի Սակարաններուն ազդեցութենէն, և կարող ըլլայ ինքզինքով որոշել իր բուսլին արտաքին գործոց հարաբերութիւնները։ Ցետոյ պէտք է զարգացնել Ռուսական հարստութիւնները քաղաքացիներուն ճարտարութեամբ։ Ինք իբրեւ նախարար՝ յաջողած է թերսպուրգի Սակարանին մէջ ներմուծել տարարուեստական Տուներուն եւ ռուսական ընկերութիւններու թուղթերը բարձրացնել 14 միլիոն ռուբլի գրամագլխի մը (1500 միլիոն ռուբլի)։ Ռուսիոյ Ազգային Պարտքը գումարին մէկ դասերորդն է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, Սեպտ. 17.— Ֆրանց Եոզէֆ թագաւոր—կայսրը այսօր ուղարկեց մը ուղղեց Բանակին, դրուատելով զայն, և իր երախտագիտութիւնը յայտնելով վերջին ռազմափորձերուն ընթացքին զանազան զօրամասերուն, որոնց մէջ նաեւ մաճառ երիտասարդ (Լանցվեր) զօրաց ընդհ. գոնդիչ Վիճակին և ցոյց տուած կարողութեանց համար։ Օրագրագէտ կը գրուի նակէ սա բառերով. «Մ'ոքան ահիմնաւոր է նպատակաւոր կարծիքը՝ նախկիս բոլոր մասերուն զինուորական արժանիքին, իր պարտքին անձնակատարման և միանգամայն գործունեութեան վրայ, ա՛նքան ուրիշ պարագաներ և կ'ուզեմ անվթար պահել արդի փորձեալ հիմնարկութիւններու։ Ասոնք նկատի առնելու այն գերագոյն պատմանը զոր Բանակը պիտի կատարէ Մեծ պատերազմ երկու մասերուն համար, ունանց յայտնած ձգտումներ ըստ որում անոր ամրապնդումը մոռթիւնը խախտելու ընդհանրապէս ունի։ Թո՛ղ Բանակս գիտնայ թէ երբեք պատի չէրտարիմ այն իրաւունքներէն իրաւասութիւններէն որք ինձ երդմնորոշած են, ինձ՝ իբրեւ հասարակ Բանակին գերագոյն Պետին, և ինքս Բանակս մէկ է, ոչ է թշնամի դէմ աւստրեամաճառ Մինչեւ պաշտպանութեան համար հղորագոյն զերութիւնը պէտք է մնայ։ Հաւատրիմ իր երդման, քովանդակ Բանակ պիտի շարունակէ քալել իր պարտաւորութիւնը լրջօրէն կատարելու համար մէջ, ըմբռնելով միութեան ունեցուցիչ նակութեան ա՛յն ոգին որ ամէն ազգային հանդամանք կը յարգէ, և ինքիքի ամէն անհամաձայնութիւն հարթէ, իւրաքանչիւր ազգայնութիւն մասնաւոր յատկութիւններու վերայ լրով ընդհանուրին բարօրութեան համար»։

ԼՈՆՏՈՆ.— Գաղթական նախարար Մր. Զէմպրլէն եւ ելմտական նախարար Մր. Ռիչի յայտարարեցին թէ իրենց պաշտօնը վարչապետ Մր. Պալֆուրի տրամադրութեան ներքեւ կը դնեն, որպէս զի ան կատարեալ զատութիւն ունենայ կարգադրելու համար ա՛յն վէճը, որ Դաւղիզին անդամները կը պատակէ Մ. Զէմպրլէնի դուռաղարկած դանձային բարենորոգումներուն առթիւ։

—Հնդկաստանի նախարար Լորդ Համիլդէն հրաժարական տուաւ։ Ընդհ. կարծիքը սա է թէ նախարարական մասնակի փոփոխութիւն տեղի պիտի ունենայ եւ ելմտական նախարար Մր. Ռիչի միայն պիտի փոխուի։

ՀՌՈՄ.—Հռոմի նոր զինուորական Ճորճ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՆԽՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՊՈԼՍԻՆ ՄԷՋ

Երէկ ժամը եօթուկէսին, Պատրիարքարանի մէջ կատարուեցաւ Մայրաքաղաքիս Ազգ. վարժարանաց շրջանաւարտներուն վկայականներու բաշխման հանդէսը, Սրբազան Պատրիարք Հօր Նախագահութիւնով։ Հանդիսաւորը, շրջանաւարտ Պարոններուն եւ շրջանաւարտուհի Օրիորդներուն — թիւով 102— անլուր ոգեւորութեանը մէջ զուարթ երեւոյթ մը առած էր։ Սրբազան Պատրիարք Հօր շուրջը կը գտնուէին Պար. Գոխ. Սրբազանը. Տ. Եղիկիկեպ. Ապահունի. Տ. Ներսէս եպս. Աւալեան ու քանի մը վարդապետներ ու քահանաներ։ Ուսումն. Խորհուրդին անդամները, Պետրոս Կարապետեան և Յոհան Քիրէստէճեան էֆէնտիները, ի բացակայութեան ատենապետ Տօքթ. Վարամ էֆ. Թորգոմեանի, իրենց գրասեղանը զարդարած էին կանաչ սեղանի մը շուրջ չրվաստուած Քնիչ Ցանձնաժողովոյ անդամներէն։ Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին Ուսուցչական Ռէմէոս էֆ. Գէրսէրեան, Պատրիարքարանի դիւանապետ Բարթող էֆ. Թէլեան, Մինրան էֆ. Տէր-Ներսէսեան, եւ Դուկասեան Նշան էֆ. և տեսուչ Մ. Թորոսեան, Գրիգոր Մարգարեան, Խաչատուրեան և Գալֆէեան էֆէնտիները։ Իգական սեռն ալ իր ներկայացուցիչները ունէր այս հանդէսին մէջ, ինչպէս Տիկին Տէր-Ներսէսեան և Տիկին Ադանի Յ. Ներկոյսեան որ ներկայ կը գտնուէր իբրև անդամ Քնիչ Ցանձնաժողովին։

Հանդէսը բացաւ Յակոբ էֆ. Դուրգէն, որ նախ ընդհանուր տեսութիւն մը ընելով շրջանաւարտներու քննիչ յանձնաժողովին կազմութեան, քննութեանց ելանիներուն վրայ, անոնց անաչառ կատարումը շեշտեց, եւ յոյս յայտնեց որ գալ տարի աւելի կանոնաւոր պիտի կատարուին անոնք. ըսաւ թէ թէեւ տարւոյն սկիզբէն այնպէս յայտնի էր թէ այս տարի 143 շրջանաւարտներ պիտի ունենայինք, սակայն 102 շրջանաւարտներ ունեցած ենք, 86 ուսանող—51ը մանչ և 46ը աղջիկ։ Մնացեալ 16 աշակերտներուն ինչ հասաւ եւ, որոնք մերձաւոր թիւեր տացած էին արժանի դասուեցան վերաքննուելու։ Դուրգէն էֆ. գոհութեամբ յիշեց թէ այս տարի մինչեւ 11 տարեկան՝ կարճ տեւողութեամբ շրջանաւարտներ կան, մինչ ուրիշ տարիներ էն պզտիկ շրջանաւարտները եղած են մինչեւ 17 տարեկան։ Ներքսական եւ մեր նախկին աշակերտներուն բաշխումը ըրաւ, ու ըսաւ թէ մեր Ազգ. վարժարանները աւելի ծանրաբեռնուած են այսօր որովհետեւ աշակերտները տիպուած են իրենց մայրենի լեզուէն զատ Թուրքերէնին ու Ֆրանսերէնին ալ սովորիլ։ Ուսուցիչներուն վրայ ալ խօսելով յատուկ վարժապետանոցին պէտք չկայ, և դրուատիք ըրաւ ուսուցիչներուն որոնք անձնուիրաբար կատարեն։ (Արդեօք ո՞ր ուսուցիչները անարդելու դէր յարգելի ատենախօսը)։

Յետոյ այս հանդէսը առիթ մը տալով, Ուսումն. Խորհուրդին վերջին գործունէութեանց համառօտութիւնը ըրաւ, և երկարօրէն խօսեցաւ այժմէութիւն ունեցող և խիստ շահեկան կրթական խնդիրներու վրայ։ Այսպէս խօսեցաւ ուսուցչաց օգնութիւնի, Գաւառ. Ընդհ. վիճակագրութիւնը երկրորդ մասին հրատարակութիւնը ու դեռ ուրիշ կրթական գործունէութիւններու վրայ, որոնց առջեւ Ուսումն. Խորհուրդին դժուարութեանց բաղխիլը չեշտեց։ Կարգը եկաւ կազմ. կանոնագրին ինչ ինչ յօդուածներուն բարեփոխման կէտերուն, կրօնական ուսմանց մեր վարժարաններուն մէջ ունեցած ունդանումին և կրօն. Ժողովին ուղղութիւնը հրաւիրեց։ Վարժարաններու ներքին միակերպ կանոնագրի մը պէտքը շեշտեց և ծրագրի մը քննութեամբ պարապելին յիշատակեց, չը մոռնալով նոր ուսուցիչ դասընթացքներու գովեստը կարդալ։

Մեր թաղ. վարժարանները մասնէն հոգողութեան պէտք ունին ըսաւ, ուրախանալու անոնց ամէնուն ալ մէջ անկարգութիւն մըն է որ կը սիրէ, հայերէնի մասնագէտ ուսուցիչ մը թուանութիւն դաս կուտայ և ձեռագործի ուսուցչուհի մը դատարակ ուսուցչի պաշտօն կը վարէ։

Շրջանաւարտից Քնիչ Ցանձնաժողովոյ շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք, ուսուցիչներու վրայ խօսք բացաւ և ցաւով յիշեց թէ քննութեան ներկայացողներու չատերը ԽԱԿԵՐ են, 16-18 տարեկան տղաքներ, և կամ. կանոնագիրն ալ չի ներեր արդէն 18-20 տարեկան տղաքներու դասարան յանձնել, թէեւ առ ի չգոյէ ստիպուած են շատ դպրոցներու մէջ ընդունիլ անոնք։ Վարժուհիներուն կարգը եկաւ, և նկատելով որ, ըսաւ, շատ մը վարժուհիներ իրենց պաշտօնը կիսկատար ձգելով կը հրաժարին պաշտօնէ ու կ'ելլան կ'ամուսնանան, — որուն անշուշտ չենք կրնար արգելք ըլլալ— ստիպուած ենք վարժուհի պատրաստել առատօրէն, որպէս զի պակասը լրացնենք։ Դուրգէն էֆ. վկայականներու համեմատ ամսական որոշելու պէտքը շեշտեց քանի որ առանկով աւելի գրգիռ մը եղած պիտի ըլլայ կրթ. պաշտօնէութեան։

Գրեթէ ժամ մը տեւող այս հմտալից բանախօսութենէն ետք, Դուրգէն էֆ. Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացուց երկսեռ շրջանաւարտները հետեւեալ կարգով։

Մայր վարժարան 17, Ս. Փրկչեան որբանոց 9, Սամատիոյ Սահակեան 4, Տատեան վարժարան Մաքրիգիւղի 11, Բերայի Էսաեան 20, Օրթագիւղ Թարգմանչաց և Հռիփսիմեանց 16, Սկիւտարի Ս. Խաչ 6, և Ղալատիոյ նախակրթարան 3. որոնք մի առ մի Ս. Պատրիարք Հօր աչը համբուրելով ստացան իրենց վկայականները։

Այս շրջանաւարտներուն մէջ առաջին հանդիսացան մանչերու մէջէն Պ. Բարսեղ Միւզմէեան և աղջիկներու մէջէն Օր. Զապէլ Փափազեան, երկուքն ալ Բերայի Էսաեան վարժարանէն։

Թիւի կարգով առաջնութիւն շահած էին յետոյ Ս. Փրկչեան Որբանոցի աշակերտներէն Պ. Ցր. Մասաճեան, Օրիորդք՝ Արմէնուհի Թէքէեան, Զապէլ Թէքէեան, Մաքի Տիւսիքեան, Նուարդ Միսաքեան և Պ. Պօղոս Տէր-Ներսէսեան նոյնպէս Բերայի Էսաեան վարժարանէն, և Իսկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանէն Օր. Մաքի Պապոնեան, որ գովելի աշխատասիրութեան մը տիպար հանդիսացած է իր ընկերուհիներուն մէջ։ Նոյնպէս Մայր վարժարանի աշակերտներն ու աշակերտուհիները առաջիններէն հանդիսացած են։ Մասնաւոր գոհունակութեան արժանացաւ Օր. Էլիզ Թէքեան, Գաղատիոյ Սրահեան վարժարանի Բարձ. Ս. կարգի աշակերտուհիներէն որ ինքնին աշխատելով քննութիւն անցուցած և յաջող հանդիսացած է։

Վկայականներու բաշխումէն ետքը կարգը եկաւ ճառախօսութեանց։ Բերայի Էսաեան վարժարանի շրջանաւարտներէն դեռատի Պ. Պօղոս Տէր-Ներսէսեան՝ որդի Մինրան էֆ. Տէր-Ներսէսեանի և քեռորդի Սմիռն. Ս. Պատրիարք Հօր, հիանալի առոգանութիւնով մը Թուրքերէն Ուղերձ մը կարդաց և ամէնուն գնահատանք արժանացաւ։ Ս. Փրկչեան Որբանոցէն Պ. Ցր. Մասաճեանի ատենաւոր ուղերձը զուարթ տպաւորութեան մը տակ թողուց բոլոր ներկաները, իսկ դարձեալ Բերայի Էսաեան վարժարանէն Օր. Արմէնուհի Թէքէեանի գեղեցիկ բանախօսութիւնը յատակ և մէկին առոգանութիւնով, ամէնքը հիացուց։

Այս ճառախօսութիւններէն ետք, Դուրգէն էֆ. ոտքի ելնելով շնորհակալութեամբ յիշատակեց թէ, թերթիս ներքին Տնօրէն Յովհաննէս էֆ. Դայլէրեան Բասմի թարգմանած «Աշխարհաբար Նարեկ»էն երկու փառակազմ օրինակ կը նուիրէր առաջին հանդիսացող շրջանաւարտներուն։

Այսպէս Պ. Բարսեղ Սիւզմէեան և Օր. Զապէլ Փափազեան ստացան երկու «Աշխարհաբար Նարեկներ»։

Ս. Պատրիարք Հայրը մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց Թերթիս Տնօրէնին, ներկաներուն ծափահարութեանց մէջ։

Հանդէսը փակեց Ս. Պատրիարք Հայրը հայրիկ բանախօսութիւնով մը, որուն մէջ մայրաքաղաքիս ազգ. վարժարաններուն վրայ տեսութիւն մը ընելով, աշակերտներու թիւին նուազութիւնը չեշտեց և ատոր պատճառը եղող օտարասիրութիւնը ձաղկեց, յորդորելով ծնողքները որոնք ջանան իրենց զաւակներուն տոհմային կրթութիւն մը տալ, քանի որ մանաւանդ օտար վարժարանները երբեք չեն կրնար մեր պահանջած կրթութիւնը աւանդել։ Պոլսոյ թաղային 37 վարժարաններէն հազիւ սակայն 7ը ներկայանալի վիճակ մը ունին այսօր, ըսաւ, մնացեալները տկար բաներ են, անոնց յաւաղդիմութեան համար ալծնողքներուն կրթութեան ջերմ զգացումներ ունենալ հրաւիրեց։ Վարժուհիներուն վրայ խօսք բանալով, ըսաւ թէ, անոնց մէջէն չեն պակսիր կարողագոյններ, և անոնց ամուսնութիւնը երբեք պատճառ մը չէ վարժարաններուն յետադիմութեան։ Շատեր կը ճանչնանք, ըսաւ, որոնք վարժապետի հետ ամուսնացած են և միշտ կը փընտռուին իբրեւ կարող ուսուցչուհի։ Հետեւեալ խնդիրը կոչումին վրայ հաստատ կենալուն մէջ կը կայանայ, պէտք է անանկ վարժուհիներ պատրաստել, որոնք իրենց կոչումին եռեւէն վազեն չարուն՝ առանց աչքերնին ապրին անդին պտտցնելու։

Ս. Պատրիարք Հայրը շնորհակալութիւն յայտնեց Ուսումն. Խորհուրդին, Քնիչ Ցանձնաժողովին անդամներուն եւն. եւն., և բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Սուլթանին թանկագին կենաց եւ արեւշատութեան համար։ Ն. Սրբազնութիւնը «Պանպանիչ»ով մը փակեց հանդէսը, երկսեռ շրջանաւարտներուն «Հայր մեր»ովը։

* * *

Խմբագրութիւնս իր շնորհաւորութիւնները կը յայտնէ երկսեռ շրջանաւարտներուն և կը մաղթէ որ գործնական կեանքի մէջ արդիւնաւոր արգասիք մը ունենայ իրենց ստացած կրթութիւնը։

Ահա բոլոր երկսեռ շրջանաւարտներուն անունները։—

Պ. Պ. Բարսեղ Սիւզմէեան 2. Յարութիւն Մասաճեան 3. Դուկաս Բարսեղեան, 4. Պօղոս Տէր-Ներսէսեան, 5. Առաքել Պազպազեան, 6. Տիրան Թաշճեան, 7. Յովհաննէս Թախախճեան, 8. Յովհաննէս Արզուեան, 9. Արմենակ Յովասափեան, 10. Կարապետ Կանանեան, 11. Թորոս Պօղոսեան, 12. Գրիգոր Պօղաճեան, 13. Համբարձում Թադեւոսեան, 14. Սարգիս Բիւզանդեան, 15. Գրիգոր Բաղրատունի, 16. Անարան Տէր-Ներսէսեան, 17. Յովհաննէս Փափազեան, 18. Մարկոս Ղուկասեան, 19. Երուանդ Զէքի, 20. Լեւոն Գաղանճեան, 21. Երուանդ Աւագեան, 22. Հրանդ Կոճիկեան, 23. Դարեգին Միրզրդասեան, 24. Տիրան Զաքարեան 25, Վահրամ Արծրունի 26, Արմենակ Սեթեան 27, Միւռոն Ալիմնեան, 28. Տիրան Կիւրճեան 29, Մինրան Զաւէքեան 30, Յովհաննէս Յովհաննէսեան 31, Վահրամ Փափազեան 32, Արմենակ Բրրբքճեան 33, Յովհաննէս Նէվրուզեան 34, Տիգրան Թիրիթեան 35, Յովհաննէս Յարութիւնեան 36, Բիւզանդ Միքայէլեան 37, Օգսէն Շահնեան 38, Համբարձում Պիւլիճեան 39, Սիրուն Թոմասուրեան 40, Կարապետ Գաղանճեան 41, Մարտիկ Փափազեան 42, Վարդան Դարբասեան 43, Հայկ Սէմերճեան 44, Արտաշէս Զաքարեան 45, Վահան Պօշնագեան 46, Հրանտ Բէրէտտէճեան 47, Յարութիւն Խանճեան 48, Կոպեռնիկ Սէֆէրեան 49, Կարապետ Պալեան 50, Օնիկ Շամլեան 51, Վահան Խելօքիկեան։

Օրդ. 1. Զապէլ Փափազեան, 2. Արուսեակ Պէրպէրեան, 3. Զապէլ Մէնղիճեան, 4. Հայկուհի Պիլէզիկճեան, 5. Մաքի Տիւսիքեան, 6. Էլիզ Թէքէեան, 7. Շնորհիկ Ալթունեան, 8. Զարուհի Տէմիրճեան, 9. Նաղիկ Սէլքիկեան, 10. Արմենուհի Թէքէեան, 11. Նուարդ Միսաքեան, 12. Նոյեմզար Թունուզլեան, 13. Մաքրուհի Էնֆիլէճեան, 14. Արշալոյս Տէլէճէկեան, 15. Մաքի Կիւլլապեան, 27. Մաքի Պապոնեան, 18. Գոնարիկ Իսրայէլեան, 19. Զապէլ Թէքէեան, 20. Սիրանոյշ Գարրիէլեան, 21 Արմենուհի Թասիճեան, 22 Թօքսանա Պոյաճեան, 23. Արուսեակ Տօղրամաճեան, 24. Հրանոյշ Լոճէեան, 25. Աղաւնի Աւետիսեան, 26 Արաքսի Փափազեան, 27. Իսկուհի Շաչեան, 28. Պայծառ Անանեան, 29. Դայանէ Նահապետեան, 30. Հայկանոյշ Ասլանեան, 31. Զապէլ Սեթեան, 32. Նեմզիկ Թագուրեան, 33. Սրբուհի Աւետիսեան, 34. Աղաւնի Գուլումճեան և 35 Զարուհի Զաքարեան։

ՄՈՒՇԻ Պար. Փոխանորդ Տ. Խաչատուր Ծ. Վ. Պէշիկեան գրով մը ծանուցած է Պատրիարքարան իր նոր պաշտօնատեղին Խարբերդ մեկնելը։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ Ամերիկեան վարժարանին տնօրէն Մր. Զէմպերոս որ անցեալ օր Պատրիարքարան եկած էր տեսակցելու Ս. Պատրիարք Հօր հետ, այս անդամ գիր մը գրած է Ն. Սրբազնութեան որով կը ծանուցանէ իր Դանտաս մեկնելը տարուան մը արձակուրդով։ Մր. Զէմպերոս իր տեղը փոխանօրէն կարգած է Մր. Ալէն։

ԴԱՍԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Գոխ. Սրբազանին և զրաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

«ԱՐԵՒԵԼԻՔ» կ'իմանայ թէ Տ. Մուշեղ Ծ. վարդապետ դաւորապէս հրաժարական ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր՝ Արարկիրի Առաջնորդութեան պաշտօնէն։

ԴԱՆՏԻԼԼԻԻ Տ. Եղիազար Նորընծայ քահանայ Աշճեան վաղը պիտի պատարագէ Պալաթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցիին մէջ։

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ գաւառին միսիոնար և Պարսիկպի Բարձ. Վարժարանի համակրելի տնօրէն Տօքթ. Ր. Զէյմպերը իր տիկնոջ հետ նշ. օր Մէսաժբրիի շոգենաւով ուղեւորեցաւ իր ծննդավայրը —Դանատա (Ամերիկա), ուր տարի մը արձակուրդով պիտի մնայ։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմա կիւնիւ Սէլամլըգ ըէսմը ալիսինաէն անրա չաեան պուրուլան միւսաատի Սէնիյէի Հազրէթի Բասիշահի իւլէրինէ Ալմանիա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Պառոն Մարշալ ֆոն Պիսէրշթայն վէ Ռուսիա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Մ. Զինովիէֆ հադարաթը սուրէթը զայրը ըէսմիյէտ այրը այրը հուդուրը շէվքէֆմէվիքուրը հադրէթը Թաճարիստ չէրէֆ միսուլէ նալ օլմուշլար օրը։ Պատէռու Դարատաղ խարիճիյէ նաղրը օլուպ, պու քէրրէ Տէրսաատէթէ կէլմիշ օլան Մ. Վոքովիչ հազրէթլէրի՝ թարաֆը էշէֆը հազրէթը Միւլիւքատարիտէն գապուլ պույրուլմուշ վէ էմարէթը միշարիլէյինանը Տէրսաատէթ մասլահաթիկի զարրէրնա թարին պույրուլմուշ օլան Մ. Մաթանովիչի Խաքիրաի Հիւմայուն ճէնազաը Միւլիւքանէյէ թաղտիմ էյլէմիշ տիր։

—Է՛, ձգէ, կը պօռար Լօռան կոչտութեամբ։ ադէկ գիտես որ մեզ չի կրնար մատնել ան... Մինթէ ես իրմէ աւելի՞ երջանիկ եմ... իր դրամը մեր քովն է, ուրեմն ինքզինքս նեղելու պէտք չունիմ։

Ու վէճը կը շարունակուէր ուժգին, կրակոտ, երկրորդ անգամ մըն ալ ըսպանելով Բամիյլը։ Ոչ Թերէզ ոչ Լօռան, հակառակ երբեմն իրենց ունեցած գութին, կը համարձակէին անդամալոյծը իրենց կռիւին առնն սենեակ բանտարկել և այսպէսով ոճրագործութեան պատմութիւնը անկէ գաղտնի պահել։ Կը վախնային որ մէկդմէկ պիտի սպաննէին՝ եթէ այդ կիսամեռ դիակը չըլլար մէջերնին։ Իրենց վատութեան առջեւ գութը կ'ընկրկէր ու Տիկին Ռաքէլը անպատմելի չարչարանքներու կը մատնէին՝ որովհետեւ ինքզինքին իրենց զգայնութեան դէմ պաշտպանելու համար ներկայութեանը պէտք ունէին։

(Շարունակելի)

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԻՍՑԵԱԼ ՕՍՄ. ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ. —Առջի որ ստորագրութիւնները փոխանակուեցան այն պայմանագիրին, որ կնքուած էր Կայս. Կառավարութեան և պարսքին միացումը առած բերող սեղանաւորական խմբակին մէջև։ Սեղանաւորական խմբակը, 1,000,000 անգլ. ոսկի պիտի տայ, Կայս. կառավարութեան կնքած 2,500,000 սթերլինի փոխառութեան վրայէն։

Պայմանագիրը ստորագրեցին Կայս. կառավարութեան կողմէ Բարձ. Մեծ-Եպարքոսը և Ելմտական Նախարար Բէշատ փաշա։ Իսկ Օսմ. Կայս. Պանքային Ընդհ. Տնօրէնի օգնականը Մ. Նիաս և խորհրդական Բանճիրի պէյ, ստորագրեցին ի դիմաց Մ. Օպուանոյի, որ սեղանաւորական խմբակին ներկայացուցիչն է։ Նաև Սրը Պարսկկրէն Սմիթ, իբր Նախագահ Հանր. Պարքի վարչութեան։

Այս փոխառութիւնը որ 1904ի Օսմ. Փոխառութիւն անուամբ նշանակուած է, 4% տոկոսով է։

** Գրած էինք թէ, Պարսքին միացման Մրցարշին մէջ փոփոխութիւններ եղած էին։ Այդ փոփոխութիւններէն մէկ քանին գրեցինք ասկից առաջ արդէն։ Միացման ծրագրին այն պայմաններէն մին որ ամէնէն աւելի նպաստաւոր է Օսմ. Բանսորիաթի սեռնիներուն, մանաւանդ երկաթուղիի արժէթուղթերուն, սա է թէ, այս Սեպտ. 1/14էն սկսեալ վճեսականութենէն ամարքի (400 ֆր.) շահողները 60% պիտի ստանան, այսինքն 240ֆր.։ Իսկ պարզեւ շահողները 100ի 100 պիտի ստանան, այսինքն պարզեւին ճակատը նշանակուած գումարը ամբողջ։ 600 հազար ֆր. շահողը 600,000, իսկ 300,000 ֆր. շահողն ալ նոյնքան պիտի ստանայ։ Մինչդեռ ցարդ թէ՛ ամարքիները և թէ պարզեւները % 58 համեմատութեամբ միայն կը վճարուէին։ Այսպէս, Երկաթուղիի արժեթուղթերը ուրեմն աւելի ևս պիտի բարձրանան։

** Պերլինէն կը գրեն թէ, Հանր. Պարքի Վարչ. Խորհուրդը միաձայնութեամբ արտօնեց իր Նախագահը, ստորագրել միացման Համաձայնութիւնը, պայմանաւ որ ելմտական Նախարարը ընդունի դրոշմի նոր օրինագիծը։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱՂԱԿՆԵՐԸ.—Բուլկարիի նահանգներուն մէջ երեւան եկած Պուլկար աւազակները, շնորհիւ Վեհ. Կայսեր, Օսմ. յաղթական զինուորներուն կողմէ մաս առ մաս կը նուաճուին։ Վերջերս Սէքզի Բէրլն Պալքաններուն մէջ, պատահած ընդհարման մը միջոցին, աւազակները նուաճուեր են։ Սեպտ. 1ին Ֆլորինայի մէջ զօրախումբի մը և աւազակախմբի մը միջև պատահած ընդհարման միջոցին, աւազակները յաղթուեր են։ Ֆլորինայի Գիւղգուն գիւղին Պուլկարները ըրնք աւազակութեան յարած էին, Կայս. գիտութեան ապաւինեցան։

Պուլկար աւազակախումբերէն Շիշմանօֆ Վիդէի մէջ գերի բռնուեցաւ իր համախոհներուն հետ։ Դրբք-Բիլիսէի Գուրու-Տէրէ գիւղին մէջ, Պուլկար աւազակները նուաճուեցան։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Ցուցնց Պարքիաքարանին գործակատարը առջի օր Կայս. Պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանին Ա. քարտուղար Թահսին փաշայի մասոյց երախտագիտական ուղերձ մը, հիմնուած այն տեղեկագիրներուն վրայ, ուր Ռումէլիի մէտրոպոլիտները, ի դիմաց իրենց հօտին, երախտագիտութիւն և շնորհակալութիւն կը յայտնէին, Վեհ. Սուլթանին շնորհներուն և Օսմ. իշխանութեանց դիւրութիւններուն և հոգածութեան համար։

—Կայս. Բրատէ մը հրամայած ըլլալով անմիջապէս Ռումէլի ղրկել 40 հազար տառատոպ (եաղմուրլըգ), պատրաստ գտնուած 16,000 հատը առջի օր ղրկուեցան։ Մնացածներն ալ փութով կը շինուին։ Նոյն օրը ղրկուեցան նաև 108 հատ հանդերձեղէններ, գնդ. Պէքիր պէյի հսկողութեամբ։

—Ռումէլիի օսմ. զօրքերուն ձմրան պէտքերուն համար, Կայսերազուն իշխան Բարձ. Պիւրհանէտտին էֆ. նուիրեց 2000 փանէլա և 1000 զոյգ դուլպա։

—Պրուսայի մէջ ալ հանքանակութիւն կը կատարուի։ Ցարդ 20,800 զոյգ տրեխ և 14,390 զոյգ հեսկ (ոտլաղ) հաւաքուած են։

ԱԼԻՊԵՆ ՍՈՒԼԹԱՆՈՒՀԻՆ, որ երկու տարիէ է վեր կուրծքի հիւանդութենէ կը տառապէր, Եչ. գիշեր մեռաւ։ Մարմինը ամփոփուեցաւ Ասիլէ Սուլթանուհիին գամբարանին մէջ, Հազրէթի Խալիսի (Էյուպ) մօտ։ Այս մահը մեծ ցաւ պատճառեց Վեհ. Կայսեր։

ՊԷՐՈՒԹԻ ՆԱՀԱՆԳԸ.— Ինչպէս երէկի պաշտօնականներով գրեցինք, Պրուսայի կուսակալ Խալիլ փաշա, Պէրութի կուսակալ անուանուեցաւ և իրեն յաջորդեց Պէրութի նախորդ կուսակալ Բէշիտ պէյ։

Խալիլ փաշա հեռագիր մը ուղղելով կայս. Պալատ շնորհակալութիւնները մատոյց և ճամբայ ելաւ Պրուսայէն։ Բէշիտ պէյ ալ կայս. Պալատ գնաց իր երախտագիտութիւնը մատուցանելու և արքանացաւ Կայս. մեծարանաց։ Յետոյ Բ. Դռան գնաց և սեսակցեցաւ Մեծ Եպարքոսին և ներքին գործոց Նախարարին հետ։

ՀԱՆՐԱԿԱՌԲ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ. — Պելգիական Նախկին Օսմ. հիւպատոս Մաքսիմ էֆ. Պոմպայի Նախկին հիւպատոս Իսմայիլ Զիւհնի պէյ, և հիւպատոսական գիւանին դիւանապետ Սալֆէթի պէյ, ձեռնտաս պաշտօնարանէն 75 տարուան արտօնութիւն կը խնդրին Պոլսոյ մէջ հանրակառք (օմնիպիւս) հաստատելու։ Պայմանագրին համաձայն, Օսմ. անանուն ընկերութիւն մը պիտի կազմուն, մինչեւ տարի մը եւ։ Ընկերութիւնը զուտ հասոյթին հարիւրին 5ը պիտի տայ Պետութեան բարեգործական հաստատութեանց։ Իսկ հարիւրին 1ը Քաղաքապետութեան, սալայատակներու պահպանման համար։ Ընկերութեան հաշիւները կառավարական յանձնաժողովի մը քննիչներն տակ պիտի գտնուին։ Հանրակառքը 5 գլուխ պիտի ունենայ։—Ա. Պաղչէ Դարայէն Թօփ դարու, Բ. Դրան պողոտայէն անցնելով։ Բ. Սուլթան Պայազիտէն Շահզատէ Պաշի։ Դ. Բարաքէօյ, Ադապ-Դարբուչէն մինչև Օրթաքէօյ, նաև մինչեւ Պէպէք։ Դ. Թիւնէլի հրապարակէն մինչև Շիշլի, Ֆէրիքէօյի և Թաքավլայի համար մանանճիւղերով։ Ե. Ուն Դարանի կամուրջէն մինչեւ Պահչէ-Դարբու։ Ուղեգիծը 20 փր. պիտի ըլլայ։ Գինուորներուն և ուսանողներուն համար 10 փր.։ Կառքերը անասուններով պիտի քաշուին. իսկ հաղուադիւտ պրագաներու մէջ եղեկտրական ուժ պիտի գործածուի, երբ Կայս. կառավարութիւնը արտօնէ։ Երբ ընկերութիւնը լուծուի, կամ պայմանամաքը լրանայ, իր գոյքը և իրաւունքները Պետութեան պիտի պատկանին։

ՕՍԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆՇԱՆ.—Բարատաղի Նիքոլա իշխանը Տանիյօ պատուանշանին Մեծ Խաչը տուաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Ֆէրիտ փաշայի, զրկելով նաև անոր իր լուսանկարը, մեծարժէք շրջանակով մը։ Բարատաղի արտաքին գործոց Նախարար Մ. Վոքովիչ առջի օր Մեծ-Եպարքոսին յանձնեց պատուանշանը և լուսանկարը։

ՇԵՐԱՄԱՌՈՒՄՈՒԹԵԱՆ զարգացման մէջ նշանակելի հանդիսացողներուն արուելու համար, Կայս. Իրատէով գքգրաբանիներ պիտի կոստուին. եւ ելք կարգ պիտի ունենայ. ոսկի, արծաթ և պրոնզ։

ՄԱՆՍՈՒՍԿԻ հաչուն նոր շոգենաւերը պիտի չինուին Գատրգիղի, Հայատար Փաշայի դիներուն համար. Օսմ. ծովեզերքներուն համար ալ 12 խոշոր շոգենաւեր չինել պիտի արուին։

ԳԱՐԹԱԼի գաւառակին կալուածներու արժէքներուն բարեփոխմանը ձեռնարկուած է։ Հետեւաբար նոյն գաւառակին Էրենքէօյի ու Պոսթանճը Պաշիի կալուածներու եւ հողերու սէրերուն անուանները սխալ չգրուելու եւ ապագային դժուարութիւններ չպատահելու համար, այդ անձերը պէտք է իրենց կալուածագիրները եւ ուրիշ գրութիւնները, ինչպէս նաեւ Օսմանիէ Թէղքէրէսիները միասին առնելով անձամբ կամ փոխանորդով ներկայանան ընդհ. բարեփոխման պաշտօնէութեան։ 3

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՀՌՈՄ, 18.— Մ. Մ. ամի Բուտիսիի և Զօղթիսի՝ Ծանարտէլլիի դաշնին մէջ մտնելու լուրը կը հերքուի։ Դաշինքը մինչեւ որ Երեսի. Ժողովին վստահութեան չարժանանայ, հաւանական չեն փոփոխութիւնները։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ. — 20 միլիոն բպ. դրամագլխով երկաթուղիի նոր ընկերութիւն մը հաստատուեցաւ, որ Բերմայէն մինչեւ Տանդա գիծ մը պիտի չինէ սայ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆը

ՕՍՄ. ԲՈՆՍԱԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	33.07
Ամէնէն բարձր գինը	33.22
» վար գինը	33.05

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	119.50
Երէկուան բարձր գինը	121.12½
» վար »	119.⅜
Բրէսի Ֆոնսիէ էֆիրմիէն	265.50
Բարատ	503.
Լորիում	72.
Պանք Նաս. Կրէս.	427.
Թրանսվայի Բաժնեթուղթ	5.95
Թրանսվալ	107.
Բէժիի պարտատուղթ Ֆրանք	390.
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.30
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.35

ՏԻՊԱՐ ՄԸ

Միջահասակ, լայնկեկ, իմ կարծիքով յիսունը թեւակոխած մարդ մըն է Սարգիս Էֆ. Դասապետեան, Պարտիզակի Բարձր. Նախակրթարանին օսմաներէնի ուսուցիչը, որ մեր բոլոր օսմաներէնի ուսուցիչներուն վրայ սա՛ առաւելութիւնը ունի որ ծածկեալ գանձ մըն է օսմաներէնի հմտութեան։ Եթէ հետը տեսնուիս, կ'ըսես Դասապետեան Էֆ. փիլիսոփայ է, բարոյախօս է, կրօնասոյզ է, Զուինկլիի, Կալվինի, Մելանքթոնի խառնուրդ մըն է, այդ կրօնական բաբեկարգիչներուն սերունդէն առաջ եկած թիփ մըն է որ իր յարմարագոյն վայրը պէտք է ունենայ Ժողովարանի բեմին մէջ, քան ուսուցչական ամպիոնին վրայ։ Եւ կը զարմանամ որ Պարտիզակի բողոքական հասարակութիւնը այդ մարդը խկոյն երէց ձեռնադրել չի տար, և երէցի նեղութիւն կը կրեն։ Կրօնապէս և բարոյապէս աւելի պիտի չհէին մեր բողոքական եղբայրները։ Հաւատացեալի մը, թուենք բողոքականի մը բոլոր հանգամանքներով օժտուած է Պատուելի Դասապետեան, և խօսելու գերազանց յարմարութիւններ ունի, և հակառակ իր զգուշաւոր համարուած բնաւորութեան եւ լռասէր նկարագրին, ճարտար վիճաբանող մըն է, պաղարիւն տրամախոհ մը, որ ա՛նքան կամաց կամաց կը յառաջանայ եւ ոտն առ ոտն կը տրոփէ ուրիշներուն կարծիքին վրայ հաւատցնելու ասփեան թէ ինք ունի միշտ իրաւունքը իր կողմը։ Ակնցի այն ծաղկներէն է, որոնք չեն թառամիր քնաւ ո՛ր մթնոլորտին տակ ալ տեղաւորուին, տարիքնին ո՛րքան ալ առաջ երթայ, դիւրաբեկ չեն ճերմկիր, գրպաննին ալ պարապ չի մնար, խօսելու մանաւանդ թէ խորհելու քնածին յարմարութիւններ ունին, լուսայափոխ կ'ըլլան առաջին կարգի, խորհուրդներու մէջ իրենց կարծիքը առաջ քշել կ'ուզեն և կը յաջողին, և իրերը անանկ մը կը դարձնեն որ վերջի-վերջոյ հեգնող ժպիտ մը կը գծուի իրենց դէմքին վրայ, իբր յայտարար նշան թէ յաղթահարեցին քեզ։ Եւ գիտէ՞ք թէ բոլոր Ակնցիները իրարու կը նմանին. անոնց թիփը նոյն է. ընդհանրապէս չոր, վարտ, ոսկրուտ, ջղալից այն թիփը, որ յաւիտենական երիտասարդութիւն կը բուրէ, և նոյնքան մըն ալ հաչուապետութիւն և բաներնին գործերնին գիտնալութիւն, միջավայրի յարմարութիւն, ուզած և չուզելիք տեղերին սպրդում. մէկ խօսքով, գրպանի, չանու մարդիկ, և այս պատճառաւ ու տեսակէտով ալ գաղափարի մարդիկ։ Անիրաւ մեղադրանքներ կը չունին. քիթէ կը բռնեն ճարտար և վրայ տուող հրապոյրներով, քեզ իրենց կը կապեն, ժամանակ մը մտերմութեանդ մէջ կը մնան մինչեւ որ, վարպետորդիները, ա՛լ հասկնան թէ «ոչ դոյլ քսակի», և ահակոսկոնս ճոխանալ, ճախրել, սիրամարգ մը դառնալ փետուրները փետեցին, եւ իրենց ճայի ազգութեան վրայ յարմարցնելով կ'սկսին սիգալ քու խումբիդ մէջ։ Պիտերես են, որովհետև հաչինին գիտեն, եւ ներկայէն զատ անոնք ապագային կը նային, որովհետև հաչիքսուածը ապագայի գործ է անոնց համար, վաչխառութիւնը միթէ ասոր համար չէ՞ ստեղծուած, կամ ասոր համար չէ՞ն ստեղծած Ակնցիք։

Բայց Սարգիս Էֆ. Դասապետեան դատարարութեամբ ամոքուած, լաւագոյնին պատրաստուած, բարի տրամադրութիւններու հակած պատուական թիփ մըն է, իր երկրացիներուն բնաւոյն բարքէն պահանջելով միայն մարդու հետ վարուելու ճարտար կերպը, և միջավայրին հետ ընտելանալու քաջութիւնը։ Պարտիզակի բողոքականներուն պատիւ բերող տիպարն է, յարգոյցն է Դասապետեան Էֆ., որուն ակնակապիճներուն մէջ չարունակ կը լողան, կը թապլտիկին, կը չարժին զոյգ մը լուսաւորները. ամենեւին չեն դադրիր, միտկը չարժին միշտ կը խաղան բացախիկ տատանումներով Դասապետեան Էֆ.ի աչքերը իր կունտ և կլոր դէմքին վրայ, դիմագծութիւնը բարեձեւ է ընդհանրապէս հին նահապետի խոշորաչուռի պատկեր մը ըլլալու սահմանուած է իր ծերութեան միջոցին, սուրբի պատկեր մը, բայց ճառագայթէ զուրկ։

Կակուղիկ ձեռքեր ունի, թաւշի պէս սառն, քնական այն հեշտ իւղոտութեամբ, զոր չշոփելով կը համակրիս, կը հրապուրիս մարդէն։ Բարիմին ձեռքերն ալ սառնկ են։ Քեզի կը նայի, բայց միւնոյն ատեն ուրիշներուն ալ կը նայի. ա՜հ, այնքան չարժում ընող և չարժումը սերող աչուկները կը զոհանան միթէ մէկ պատկերով. չորրը զանուողները ամենքն ալ կը տպաւորուին անոնց մէջ, կը նոյնանան, մէկ պատկեր կ'ըլլան, և երբ քեզի կը խօսի մարդը, ամենուն ալ նայած կ'ըլլայ, խօսքը ամենուն ալ ուղղած կ'ըլլայ, ամենքն ալ համոզելու կը ջանայ. ուէ միջավայր բեմ մըն է անոր համար, և հոն զանուողները ի հարկէ պէտք է մտիկ ընեն անոր, հաւանին, գլուխ չարժեն, և... վրայ տան։ Դասապետեան Էֆ. առաջին հանդիպողին հետ կ'ըսկսի կրօնական սանկ յառաջաբանով մը. կ'ընէ չըներ խնդիրը կը բերէ բողոքականութեան լոյսին վրայ, ամէն կողմ խաւար կ'երեւակայէ. իր միտքը միայն լուսափայլ, լուսաշող, լուսացնցուղ. ի՞նչ քահանայութիւն որ բողոքական է եղեր, լոյս-աշխարհ տեսեր է, մեր խաւարէն բաժնուեր է։ Ի զուր կը ջանայ ապացուցանել թէ Բողոքականութեան ո՛ր յարանուանութեան մէջ կը գտնուի ճշմարիտ լոյսը, քանի որ ամէն յարանուանութիւն կ'ըսէ թէ լոյսը իր կողմն է, մինչեւ իսկ կը համարձակի ըսել թէ լոյսը ամէն յարանուանութեան մէջ կը գտնուի։ Կ'ըսեմ.—Բայց, Պատուելի, լոյսը մի է։ ինչպէս Քրիստոս մի է։ Ինձի եկէք, ըսաւ Քրիստոս, և մենք անոր պէտք է երթանք, քրիստոնեաներս։ Ըսէք ո՛ւր է Քրիստոսի ըսած լոյսը, Լութերին, Կալվինին, Զուինկլիին, Նօքսին, Մելանքթոնին լոյսն է, թէ ասոնցմէ կարատուած, ստորաբաժանուած, լուծուած, բաղադրուած ուրիշ հաղար ու մէկ լոյսերը, նշոյլները, ցոլացումներն են Քրիստոսի ըսած լոյսը, ըսած ճշմարտութիւնը։— Մարդ եթէ ո եւ է կրօնական հաւարակութեան ալ չվերաբերի, կ'ըսէ Պատուելին, նորէն լոյսը կ'ունենայ իրեն մէջ։

—Բայց ուրեմն, կ'ըսեմ. կրօնական կաղմակերպութեան մը համաձիա չէ՞ք։ Ուրեմն գէշ աղէկ ի՞նչ է սա ձեր կաղմակերպութիւնը և այդ կաղմակերպութեան պատճառաւ իսկ տարակարծիք չէք միթէ ուրիշ յարանուանական կաղմակերպութեան, ինչպէս տարակարծիք էք մեր (Հայ-Եկեղեցիին) կաղմակերպութեան։ Ձեր ամիսփոմը իսկ, ձեր դաւանաբանական սկզբունքները, և անոնց հաւատարմաբար և պնդելով ձեր կառչիլը ապացոյց մը չէ՞ արդեօք թէ լոյսը ձեր կողմը կ'երեւակայէք, և խաւարը այլոց բաժին կ'ենթադրէք, էն, էն։

Եւ Պատուելի Դասապետեան կը վերջացնէ, կամ, աւելի, կարճ կը կապէ ըսելով յոռնկայս.

—Ցարանուանական ո և է լոյս լոյս է։

Եւ ես իր ետեւէն կը մրմնջեմ,

—Խաւար է, Պատուելի, խաւար։

Բայց իր կրօնական համոզումներուն ա՛յսքան հաւատարիմ մարդ մը նոյնքան ալ հաւատարիմ է բարոյականին և ուղղութեան։ Բաց եմ արդէն ուրիշ անգամ իրեն մասին թէ խղճմտութիւնը ա՛յն աստիճան զարգացած է, և ճշմարտութեան հետապնդումը ա՛յնքան զօրացած է իրեն մէջ որ Պատուելի Դասապետեան Ըմբիէն տարբեր ծխախոտ չի գործածեր, ոչ թէ Ըմբին առաջին կարգի կամ անխարդախ ծխախոտ ըլլալուն համար, այլ անոր համար է որ օրէնքով արգիլուած է, և կրօնքի տեսակէտով ալ մեղք է փախստական ծխախոտ գործածել։ Խղճմտութիւնը այս ծայրագոյն աստիճանները առնող պատուական մարդը մեր համակրութեան միայն կ'արժանանայ անշուշտ, և իր պրպտող մտքին քնական հետեւութիւններն են որ բողոքականութեան մէջ ալ միւս ծայրը տարած են զինքը։ Եւ ասանկ թիփերը չեն որ կը պակսին Հայ-Բողոքականութեան մէջ։

* * *

Քիչ մըն ալ աղբիւրաքանութիւն։ Պարտիզակի Նոր Թաղի քնակիչներուն կողմէ հանրագիր մը կը բողոքէր Մկըրեան աղբիւրին կամ աղբիւրներուն մասին մեր ակէց առաջ գրածներուն դէմ։ Բարեկամ մը կ'իմացնէ ինձ նամակով թէ այդ հանրագիրը բաւական դժուարութեամբ պատրաստուեր է, հաղիւ 3—4 հոգի, անոնք ալ թերեւս անգիտակցաբար, բարեհաճեր են հաւանիլ որ այդպիսի հրատարակութիւն մը ըլլայ ինձի դէմ, որ յանդգնեցայ ունայնամտութիւն անուանել 6-700 դահեկանի զուհողութեան մը փոխարէն քարի մը ճակատը դրոշմուած պարծենկոտ և անամէջ արձանագրութիւն մը, և նաեւ այն պարտաւորիչ պայմանը, որուն համեմատ նոր արձանագրութիւն մըն ալ դրոշմուի ապագային չինուելիք աղբիւրի մը ճակատը։ Բարեկամս կ'իմացընէ նաեւ թէ այդ չյաջողած բողոքագրին համար ապրին անդին վազողը եղած է Տ. Ներսէս քահանան, որ ասկից առաջ փիլոնագրուկ եղած է անգամ մը, այն քահանան, որ գարնան Թթենիի պարտէզներէն ապրին չի գար, և աշնան մէջ սունկ որսալէն, ականջը խօսի Աւագերէց Տ. Կարապետ Հոր, որ չի կրնար զգաստութեան բերել զայն, և նոյն իսկ Մկրեան Տ. Հայրը Վարդավառի տօնին Պարտիզակի եկեղեցիին մէջ քարոզելով, անշուշտ անոր ակնարկած եղաւ մասնաւորապէս, երբ այդ պարագան յիշեց։ Նոր չինուելիք աղբիւրին գլուխը կամ մօտը պիտի գտնուի այդ Տ. Ներսէս պապային պարտէզը, որ այս կերպով կրկնապատիկ արժէք պիտի ունենայ։ Ուրեմն մշակը իր վարձքին արժանի է։

Գալով Ժամուն աղբիւրին ժառանգ միամիտ մարդուկին, մեր նամակագիրը կ'ըսէ թէ աղբիւրը, որուն պատրաստութեան մէջ մեծ մասնակցութիւն չէ ունեցած այդ մարդուկը, ամբողջ ամառը ցամքած էր և հիմա սկսած է քիչ մը ոգեւորութիւն ցոյց տրուիլ անենչանմաք մը ըլլալով միայն։ Բայց մեր յարգոյ նամակագրին դիտողութիւնը չէ որ մեր կարծիքը պիտի զօրացնէ. ես անձամբ բացի ծորակը, ջուր չէր վազեր, հարցուցի, և ըսին թէ անտարբեր կը գրտնուի տէրը. ես ալ ըսի որ քարը վար առէք և պիտի տեսնէք թէ ի՞նչպէս պիտի փութայ ճամբանները չնել և ջուրը բերել։ Մեր նամակագիրը կ'ըսէ թէ գիւղին հին աղբիւրներուն կտակուած բարեգործական գումարներուն հաշիւը մէջտեղ չկայ, և այդ մարդուկը պիտի հրաւիրուի մէջտեղ հանել զայն։ Այս այն մարդուկն է որ դպրոցին գանձապետ եղած տարիները կը գանգատէր, կը բողոքէր թէ վարժապետները իր խանութին խագէվիները պարպեցին, լմնցուցին, և...երը հաշիւը առնուեցաւ, 4000 ղրշ. դպրոցին պատրաստ դրամը գտնուեցաւ իր քովը, որուն փոխարէն ուզեց պիլեր տալ։

Բայց փակենք այս հինցած հաշիւները, մոռնանք մենք ալ աղբիւրները, չինողներն ալ թո՛ղ չարժին ուելի բարեգործական եռանդով քան ունայնամտութեամբ։ Ի վերջոյ ընորհակալութեամբ կը մերժենք մեր յարգոյ նամակագրին այն համակրելի առաջարկութիւնը որ, «եթէ խնդիրը հանրագրի գայ, կրնանք անկէց քանիներ հաւաքել ի նպաստ ձեր լուսամիտ դիտողութիւններուն։» Ազնիւ բարեկամ, մեր խիղճը կը բաւէ մեզի, հանրագրի պէտք չունինք. կը ցաւինք միայն որ գիւղերուն անկիւնները բոյն դնող մնած աղաներ՝ իրենց մամոյին վստահացած՝ այնպէս կ'երեւակայեն թէ ուրիշները պէտք է լեռն իրենց միամիտ յաւակնութիւններուն առջեւ, երբ մինչեւ իսկ համարձակին սուտ խօսիլ թէ մենք մեր վերջին այցելութեան առթիւ ոտք կոխած չենք ոչ իսկ եկեղեցիին բակը։ Բայց իրենց յարմար հերքումը ժամկոչ աղարն անգամ կրնայ տալ, որուն հետ տեսնուեցայ ժամուն բակին մէջ, եկեղեցիին և վարժարանին շրջանը ըրի, մանկական յիշատակներ արթնցան մտքիս մէջ, պուտ մը ջուր ալ խմելու համար ծորակը բացի, և անա չկար ջուր որ խմէի «իփառս միոյն Աստուծոյ»։ Եւ այսպէս ամբողջ ամառը գրէթէ։ Աստուած թողութիւն տայ անխղճ մեծատուններուն, որոնք իրենք զիրենք արդարացնելու համար, նոր հաշիւները կը իւռնեն, բայց իրենց հին հաշիւները կը մոռնան։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ "ՆՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ,, ԱՌԹԻՒ

Պատուական Մանզումի երկուան թիւով՝ մի առ մի հերքումը տուած էինք՝ Երուսաղէմէ եկած «Նոր տեղեկագիր- ամբաստանագրի մը» 21 յօդուածներուն։ Սուրհանդակ, իր այսօրուան թիւով, կը ջանայ պատասխան մը կարկտել մեր մեկին ու բացորոշ խօսքերուն դէմ. բան մը, զոր մենք ենրուսաղէմէն կը սպասէինք, զի նոյն ամբաստանագիրը հոնտեղէն բղխած էր և ո՛չ Սուրհանդակէն և մենք Սուրհանդակի հետ գործ մը ունեցած չէինք ըլլար անշուշտ՝ իրմէն գրած ըլլալով միայն՝ նոյն ամբաստանագրին բովանդակութիւնը։ Սակայն, Սուրհանդակ, կ'երեւի թէ ինքզինքը կը ճանչնայ իրրև լիազօր փոխանորդն ու փաստաբանը ծանօթ կառարարներուն, և կը փութայ ի պաշտպանութիւն իր փոխանորդեալներուն։

Սուրհանդակ, մեր կողմանէ 31 յօդուածներուն տրուած պատասխաններէն միայն 2-3 հատին կը բարեհաճի պատասխանել։ Ամբաստանողներուն «Հողեր կ'ուզէ կը ծախէ» ըսածը Սուրհանդակ չէ հասկցեր որ վանքին համար ընել կ'ուզուի, և ո՛չ թէ անձնականին համար սրբիւլասիօն։ զի Ղեւոնդ Վրդ.ի իր անձնականին համար ըրած առուծախի մասին ամբաստանողք ասուածին ուրիշ յօդուածներ նուիրած են։ Նորէն նոյնը կը պատասխանենք.—Ինչ ընէ, նստի միայն փիլա՛վ ուտէ։

«Անարժէք հողերը վանքին հաւոյն կ'անցընէ և արժէքաւորները իր վրայ կ'առնէ» խօսքին համար կը բաւականանայ կրկնելով և կարծելով թէ մեր խօսքերուն մէջ տարաբնութիւն չկայ։ Տրամաբանող միտք մը պէտք է որ անոնց մէջ տրամաբանութիւն կենալը կամ չի կենալը դատէ։

Այնուհետև Սուրհանդակ կ'անցնի Պատարագի խնդրոյն որուն համար մենք ըսած էինք թէ՝ Ղեւոնդ Վրդ.ի աշխատութիւնները միւս վարդապետներու պատարագներուն չափ—եթէ ոչ աւելի—հաճելի են Աստուծոյ։ Կը կրկնենք. եթէ պատարագները անհրաժեշտ են Ս. Տեղեաց պանպանութեան համար։ Նոյնքան անհրաժեշտ է նաև կալուածոց արդիւնաւորութիւնը Ս. Տեղեաց պայծառ պանպանութեան համար։ Ղեւոնդ Վրդ. իրրև անձնուէր միաբան, նոյն Ս. Տեղեաց գործին՝ այս ճիւղին յատկացուած է միայն։ Հակառակորդք՝ Ղեւոնդ Վրդ.ի հոգեւոր պաշտամունքներու չմասնակցելը իրրև փաստ կ'ուզէին ցուցնել իր գործառնութեանց անհաւատարմութեան։ Դիտել կուտանք որ ամենաբարձր գործառնութեանց եւ ելմտական ամենակարեւոր գործերու գլուխը գտնուողները՝ իրենց ստորադասներէն աւելի քարեպաշտիկ հաւատաւորներ չեն եղած։ Բան մըն ալ ըսենք և այս պատարագի խնդիրը բոլորովին փակուած համարենք մեզ համար, եթէ Սուրհանդակ և իր պաշտպանեալը ջերմեռանդօրէն (?) կը հաւատան թէ իրենց հոգիները պիտի փրկուին միմիայն... Ղեւոնդ Վրդ.ի պատարագներով, գոնէ միւս Եղբ. թերթերը և միաբանութեան մեծամասնութիւնը այդպէս չեն մտածեր...։

Սուրհանդակ կ'ուզէ որ Ելեւմտից Տեսուչը վանքին գրամ չուենալը տեսնելով՝ գրամ գտնէր եւ ի հաշիւ վանքին առնէր ծանօթ հողերը։ Զէ՞ որ աւելի պատասխանատու պիտի ըլլար Ղեւոնդ Վրդ., Տեսչին ժողովոյ բացարձակ մերժման վրայ՝ այսպիսի գործ մը ընելով, մանաւանդ եթէ ձախող հեռեւանք մը ունենար,... Իսկ պատասխանելիք որ Ղեւոնդ Վրդ. իր անձնական դրամով վանքին համար առնէր գանոնք, անիրաւութիւն է, քանի որ նա ազատ է իր դրամը չանեցնելու եւ ապա վանքին ձգելու։ Դիտէ՞ արդեօք Սուրհանդակ, որ իր փոխանորդեալները իրենց դրամները Ցունաց վանքը դրած կը չանեցնին, աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար որ անոնց ալ յորդոր կարգար ինք՝ որ մեր վանքին մէջ չանեցնէի իրենց դրամները։

Սուրհանդակի խմբագիրը կերեւի թէ Տիկին Իսվեռեի դիրքին մէջ կը զբաղի, դի այս քանի անգամ է կը յիշէ թէ՝ բոլոր ծախուած—առնուած հողերուն ընդարձակ ցուցակը ունի եղեր և միեսս վերջի կը պահէ անոնց յայտնութիւնը։ Կը փափագէինք որ նոյն ցանկին մէջ բաղդատէր ծախուած հողերուն բերած արդիւնքը՝ չինուած չէնքերուն գնայատումներուն հետ։ Հոն պիտի տեսնէր Ղեւոնդ Վրդ.ի ելմտական իմաստութիւնը որով նա այդ ապարդիւն հողերը արդիւնաւոր չէնքերու վերածեր է։ Բայց մենք ալ Սուրհանդակին հետ կը սպասենք որ այս ամէնը «պաշտօնական քննութեան միջոցին ապացոյցին», ուրկէ պիտի տեսնուին թէ Սուրհանդակի Քրոնիկագիրը նեղացեր թեւամի է Ղեւոնդ Վրդ.ին թէ անիելի բարեկամ փոխանորդեալներուն։

Սուրհանդակ նոր խնդիրներ մ'ալ կ'աւելցնէ, հարցնելով թէ Եթի Գուլէէ դուրս Երուսաղէմի պտկանեալ գետնին փոխարէն գանձուած դրամները ինչ եղան։ Ստուգեցինք որ այս գործողութիւնը տեղի ունեցեր են 15 տարի առաջ՝ հանգուցեալ Սիմէոն եպիսկ.ի օրով, և գոյացեալ դրամներուն մեծ մասը գործածուած են Նալբանդի ագարակին։ Մնացեալներն ալ նոյն հաշուոյ հետ մանրամասնաբար ժամանակին մատուցուած են Ս. Աթոռոյ Վարչութեան։

Իսկ 10,000 ոսկիի երկաթուղեաց պարտաթուղթերու երեւակայական հաշիւները, միայն իր խորհրդաւոր ցուցակին մէջ գոյութիւն ունենալու են, որոնց մասին մենք ալ երախտապարտ պիտի ըլլայինք, եթէ փոխանակ Իմպեռեանց սպառնալիքներու պարզապէս մէջտեղ հանէր թէ ինչ են անոնք։

Գալով Տ. Բարութիւն Ս. Պատրիարքին համար մեր ըսածներուն, կը պնդենք թէ հակառակորդք բարձրագոչ ձայնով՝ Ղեւոնդ Վրդ.ը իսկ լսելեան՝ Ս. Աթոռին Արքայան ու պատուելի Պեսը ամբաստանած կ'ըլլան, քանի որ ամէն գործ Ղեւոնդ Վրդ.ի ձեռքը ձգած է նա (ըստ ամբաստանողաց) եւ ինքը անտարբեր ու անհոգ կը կենայ, և մանաւանդ քանի որ Ն. Սրբազնութիւնը, (ինչպէս յիշած էր դիտող Մանզումէի 704 թիւին մէջ), յատենի Միաբ. Ժողովոյ յայտարարած է թէ. «Ս. Աթոռոյ Վարչութիւնը բոլոր պաշտօնէից հաշիւները ըստ օրինի ի ժամանակին ստացած կարգադրած և ամէն տարեգրելուն նախորդ տարւոյ ընդհանուր հաշուեցոյցերն եւս ինքնաշարադրեալ եւ վաւերացուցած՝ պատրաստ ունի, զորս վերջացող տարւոյն հաշուեփակէն յետոյ ժողովոյդ պիտի ներկայացնէ բացատրական տեղեկագրով մը. հետեւաբար այս մասին երբեմնի եղած թիւրիմացական տարաձայնութիւնք, ինչպէս և լրագրական անհարկի հրատարակութիւնք միաբանական անձնուէր ու գործօն ոյժը չլատնէլ զան առ Ս. Աթոռն ազգին ոչնչն ու համակրութիւնը և օտարաց վստահութիւնը կը նուազեցնեն և կը վնասեն նիւթապէս ու բարոյապէս բոլոր Միաբանութեան»։

Դիտողին հետ մենք ալ հարցնենք թէ Սուրհանդակ կը հասկնա՞յ՝ Տ. Բարութիւն Ս. Պատրիարքի այս խօսքերուն իմաստը...։

ԳԻՏԱԿ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒ 4, 5, 6, 7, 8 ԴՊԱՑՈՒՀԻՆԵՐՈՒՍ

Թիւ 4. 5. 6. 7. 8 դրացուհիներուս պատմութիւնը, ինչպէս խոստացած էի, կ'ուզէի այսօր ամբողջացընել և գոհացում տալ ընթերցողներուս և մանաւանդ ընթերցողուհիներուս, որոնցմէ շատեր, թէ՝ բերանացի և թէ գրաւոր փափաք յայտնած էին...չարունակութիւնը կարդալ։

Բայց մէկը օրիորդներէն, չարաճճի աղջիկ մը անպատճառ, որ հետս իմնալ կ'ուզէ և հաւանաբար մէկին ըլլալու է իմ աղուոր դրացուհիներէս, սա՛ երկսող նամակը ղրկած է, նոյն յօդուածիս հրատարակութեան իրիկունը։

«Պ. Լուսթիւնեան

«Փափաքող եմ կարդալ...դրացուհիներուդ պատմութեան շարունակութիւնը, պայմանաւ որ, հաճիք անտեսել, Բերացի Х... փողոցի դրացուհիդ, քանի որ ան այնչափ համակրանք ցոյց տուաւ քեզի։

«Այս տողերը գրողը ինքը չէ, քանի որ ան հիմայ Պոլսէն շատ շատ հեռու կը գտնուի, այլ մէկը անոր բարեկամուհիներէն և գաղտնիքին վերահասու եղողներէն։

«Ընդունեցէք յարգանքներս Պ. Լուսթիւնեան և կատարեցէք խնդրանքս։

Բէրա ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՍԱՌԱՖԵԱՆ»

Աշխարհքիս վրայ ամէն բան, ըլլայ նոյն իսկ անշչան, ունէ քանի մը արգելք կըլլայ անպատճառ։

Նա՛, սա երկսող նամակը մէջտեղէն է, քանի որ աս ալ յօդուածիս կամ դրացուհիներուս պատմութեանը չարունակութեանը պատճառ կըլլայ։

Ամէն բան կրնայ մտրժուիլ, նոյն իսկ 1000 ոսկինոց չէք մը, բայց օրիորդի մը խնդրանքը մերժել... վայրենութիւն է պարզապէս։

Գրականութիւնը ապահովաբար բան մը չը կորսնցներ իմ յօդուածիս չարունակուելովը... ընդհակառակը. Մանզումէի խմբագրապետը 1ի գոլօն տեղ պիտի չտի... չորրորդ երեսը և ես ալ աշխատանք մը... սիրաբ։

Ամէն բանէ շատ մը հանեցէ՛ք, կըսէ Ակնցիին առածը... նոյն իսկ Սատանային հետ ընկերակցած ատենդ։

Եւ ես առանց գիտնալու գործադրեցի այդ առածը։

Ուրեմն վերջացան նկատեցէք... դրացուհիներուս պատմութիւնը ... կամքէս անկախ պատճառներով, ինչպէս կ'ըսենք նեղը մնացած ատենիս, մենք մեզաւոր գրող մահկանացուներս։

ԲԱՆԱԳՈՂ ԼՈՒՍԹԻՒՆԵԱՆ

ԹԵԹԵՒՍՕԼԻԿՆԵՐԸ

Քանի որ Բանագող Լուսթիւնեան կը յայտարարէ, կարելի չէ չհաւատալ թէ՝ եթէ Մանզումէի չորրորդ երեսը տեղ ըլլայ կրնան հրատարակուիլ այնպիսի յօդուածներ որոնց ներքեւը կամ իրեն պէս Լուսթիւնեան մը կամ ինձի պէս Շատախօսեան մը ստորագրած պէտք է ըլլան։

Ուստի անշուշտ պիտի ներուի որ, աշնանամուտի այս օրերուն մէջ քիչ մըն ալ գլխու ցաւ ես պատճառեմ, գրելով նիւթի մը վրայ որ արդէն հազարաւոր անգամներ գրուած է։ Բայց անշուշտ սիրելի ընթերցողներս և ամենասիրուն ընթերցողուհիներս պիտի նեղուն ինձի մէկ անգամուան համար երբ տարիներէ ի վեր վարժուած են կարդալու «Լիանքէ»ի քաղաքականները, Բէչեանի «Ինչ կ'անցնի կը դառնայ»-ները, Բասիմի «Կնճռոտ Հանգոյցը», Մի-պահանճանին «Քրոնիկ»ները, Թէոդիկի «Լուսանկարները», Ծաղիկի «Ապահովագրութեանց բաժինը», Զիֆթէ Սարգֆի «Իտալիոյ ուղեւորութեան նօթերը», Աբեւելքի «Ցուսակը», Անտոնեանին «Աչ ու Ձախերը», Տէր-Անդրէասեանի «Օրուան Խնդիրները» ևն. ևն.։

Փիլիսոփայ մը, երանի կուտայ ասոնց, որոնք չեն գիտեր թէ մթնոլորտային ինչ անագին ծանրութեան մը տակ կ'ապրին և միշտ օդերու մէջ ապրող ըլլալ կը թուին։ — Այնպէս որ չատ անգամ, ջուրին և օդին թեթեւութեանը մէջ ստտանած ատենին, ինչպէս զոր օրինակ չոգենաւին մէջ, չատ անգամ ինքզինքին կորսնցնելով տեղի կուտան իրողութիւններու, որոնց արձագանգը կը գերազանցէ արդիւնքը և ճակտին զոցուած դուռներու որտեղից ձայնէն աւելի մեծ կ'ըլլայ հանրութեան մէջ զատ չլուկը։

Որսի յոյսով չոգենաւերու մէջ գեղանի կիներու, փայլուն շրջազգեստներու, ճոխ արդուզարդերու կը հետապնդեն, սիրային չհատակութեանց ճոխ ցանկեր կը կազմեն, հոգ չէ թէ երբեմն ալ խաղք ու խայտառակ կ'ելլան։ Տիպարներ են ասոնք որ ունի գիւղերու մէջ ծնունդ կ'առնեն և չոգենաւերու մէջ կը փայլին, վասն զի այդ տատանող զանգուածները ամենեն աւելի առիթ կ'ընծայեն այդ տարրի թեթեւաքանութեան, որուն մէջ չատ բան կրնայ գտնել մարդ, բացի խելքի տրամաբանութենէ։ Կարծեմ ըսի թէ, չոգենաւը ամենէն նպատակայարմար գետնին է, հաւկթաբարոյ երիտասարդներու ակնապարար հաճոյատեսութեանց գոհացում տալու...և քիչ մ'ալ չափազանցած պարագաներուն, խայտառակիչը պարոնի մը պէս, որուն գլխուն պիտի էր անցեալներս, ասանկ պզտիկ փոքրիկ մը, եթէ ատանկ չնչին բաներէն ալ ընկնիլ կ'ըլլան։—Պատմենք եղելութիւնը, որ անօգուտ չէ ըստ ինքեան, փորձառութեան դաս մը բովանդակելուն համար, ամէն անոնց որ այդ տրամաբանութիւնը ունին։— Պարոն կ'ամուսնանի մը կոչնակի խուցերէն մէկ մէկ բարեկամին խօսակցելու պատրուակին տակ, ակնարկութիւններ և խօսքեր նետելու կնոջ մը հասցէին, որ քաղաքութիւնը կ'ունենայ զինքը կարգ հրաւիրելու և անուղղակի պարագային, իր զուգին ձեռքէն բռնած խուցէն դուրս նետուելու ուզելով բախմամբ մը դուռը պարոնին երեսին վրայ փակելէ յետոյ։ Կընաք երեւակայել Միսսիսիին վիճակը, որ նախանձելիէն վար չէր անշուշտ իր դասակցին, որոնց համար վարժութեան և զվարճութեան խնդիր է մարսել այսպիսի անակնկալներ։

Պարծանք իրենց։

ԻՆԳԻՆԱԴԻՐ ՇԱՏԱԽՕՍԵԱՆ

ՄԱՍԻՍ Գրական Շաբաթաթերթ իր այսօրուան թիւով կը սկսի հրատարակել ՀԷՆՐԻՔ ՍԷՆԿԷՎԻՉի գեղեցիկ մէկ վէպը, Լիլիեն Մորիս, զոր թարգմանած է ՁԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՖ.-ի թերթին միւս նիւթերն են. Դրքի մասնագոց կեանքը (Խմբագրական) Տ. Ա.-ի Աղուորները կ'անցնին (Բանաստեղծութիւն) ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԵԵԱՆ.— Գրականային Գրականութիւն. Բարայինի Նուկը (ՀԷՔԵԹԷ) ՍՕԼԱՌ-ԱՐՏՕ-ի տակ (Բանաստեղծութիւն) Վ.-ի Փորեան Նամակներ. ՄԾԱՄԷՆ Խմբագրական Նօթեր։

ԲԻՒՐԱԿՆԻ այսօրուան թիւն է.—Մուրացիկ... ՆՈՎԷ ԱՐՄԷՆ։ Պատասխանս՝ մարդկը»ին.—ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ։ Բարեթոյն և Աւետարանը (ուսումնական թիւն).—Հ. ՀԱՊԵՇԵԱՆ։ Դրամին գրը.—ՓԱՌՈՒՆԱԿ ԻՍԿԵՆՏԵՐԵԱՆ։ Ուան Հարցը.— ՄԻՀՐԱՆ։ Նշանակներու հեղինակներու կարծիքներ.— Ա. ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Հուսկաւոր քարոզիչ Զբրի. Ի՞նչ կ'ըսեն շատախօս հեղինակներ։ Վեր. Փառնակ Իսքենտարեանի ձեռնադրութիւնը.— Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1903 Մեպտ. 5 18 Մեպտ. Բր.)

ՅՈՐԵՆ

Սէրթ էֆթրա, օխան 31 ...
»մինին տեսակ և Բուսիլի 30-30½
Ճերմակ Ա. լիսպրաչէն պակաս 8¾
» Բ. » 9-9¼
Մախլիբ (խառն) » 10-10½
» (հաճարով) » 11-11½
Այսօր Ժամանեց Բուսիլի 16 ...
լիսպրաչէն պակաս 9½-10-10½ ...
զրուչ.
Այսօր Ժամանեց 1 վագոն ...
նատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քերմա Ա. պարկը 70 ...
» » Բ. և Գ. » 65-8...
Այսօր Ժամանեց Օտէսա 3500 ...
Ա. 90, Բ. ըստ տեսակին 73-75 ղ.։

ԹԵՓ

Օխան 16 փարա։

ԳԱՐԻ

Աղէկ տեսակը 10¾ ղրշ. գրիչ
Երկրորդ » 10¼-10½ »

ՄԻՍԻՐ

Օխան 27-29 փարա։

ԼՕԳԱՆԱԶԱՒ ԱՐԱՄ ԱԳԱ

Մեծ-Շուկայի ծանօթ ճաշարանատէր Արամ աղան, մասնանիւ մի գրեցած է Պաղչէ Գարու, չաքարի Համի Պէքիրի եռեւը, Եպարդ տակը։

Ամէն փափկաճաշակ անձ, որ կը թաղուր և թէ՝ ուժան ճաշ մի ... պէտք է դիմէ Արամ աղայի խանութը, որ ճոխ ճաշացուցակ մը իրեն կը ...